

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jiří Linhart

Zjednodušené řízení před soudem

Diplomová práce

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Zjednodušené řízení před soudem“ zpracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne.....

.....
Vlastnoruční podpis

Na tomto místě bych rád poděkovat vedoucí práce JUDr. Lence Konrádové za její rady a pomoc při zpracování této práce.

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Zjednodušené řízení před soudem.....	7
2.1. Pojem.....	7
2.2. Historické a trestně-politické důvody přijetí právní úpravy zjednodušeného řízení před soudem.....	8
2.3. Systematické řazení v rámci řízení před samosoudcem.....	11
3. Zkrácené přípravné řízení.....	13
3.1. Důvody pro přijetí a stručná charakteristika.....	13
3.2. Předpoklady pro konání zkráceného přípravného řízení.....	14
3.3. Vztah ke zjednodušenému řízení před soudem.....	14
3.4. Důsledky pro trestní soudnictví.....	15
3.4.1. Posuzování podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení.....	15
3.4.2. Projev nedůslednosti úpravy ve vztahu k zahájení trestního stíhání.....	16
3.4.3. Projev v praxi.....	16
4. Zjednodušené řízení před soudem z pohledu platné právní úpravy a judikatury.....	19
4.1. Předpoklady konání zjednodušeného řízení před soudem.....	18
4.2. Zahájení a odlišnosti od běžného řízení před samosoudcem.....	19
4.2.1. Zahájení.....	19
4.2.2. Dvě různé procesní varianty řízení před samosoudcem.....	20
4.3. Příprava a průběh.....	21
4.4. Dokazování.....	22
4.5. Rozhodování.....	23
4.5.1. Zjednodušený písemný rozsudek.....	23
4.5.2. Trestní příkaz.....	23
4.5.3. Opravný prostředek proti trestnímu příkazu- odpor.....	28
4.6. Teoretické problémy s platnou právní úpravou a její projev v praxi.....	30
4.6.1. Reakce na novelu zavádějící zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem.....	30
4.6.2. Předpoklady konání zjednodušeného řízení před soudem.....	32
4.6.3. Účinky spojené se zahájením trestního stíhání a účinky spojené se zahájením trestního stíhání při pokračování v trestné činnosti.....	32
4.6.4. Dvě rozdílné procesní situace řízení před samosoudcem.....	35
4.6.5. Postup zadržení podezřelého.....	37
4.6.6. Co zkoumat z návrhu na potrestání.....	38
4.6.7. Označení nesporných skutečností.....	39
4.6.8. Povaha dokazování ve zjednodušeném řízení před soudem.....	41
4.6.9. Trestní příkaz.....	41
4.6.10. Odpor.....	42
4.6.11. Městský soud v Praze k problematice zjednodušeného trestního řízení.....	42
4.6.12. Zvukový záznam a písemný protokol o hlavním líčení.....	43
4.6.13. Zhodnocení fungování zjednodušeného řízení před soudem JUDr. P.Zemanem.....	44
5. Komparace s obecným soudním řízením.....	45
6. Zahraníční právní úprava podobná zkrácenému přípravnému řízení a na ně navazujícímu zjednodušenému řízení před soudem.....	48
7. Závěr.....	51
Shrnutí.....	55
Summary.....	56
Příloha č. 1.....	57
Příloha č. 2.....	60
Příloha č. 3.....	61
Příloha č. 4.....	63
Seznam použitých zdrojů.....	65
Použité zkratky.....	67

1 Úvod

Trestní právo jako obor považuji za nedílnou součást společnosti. Podle mého názoru je i dobrým ukazatelem společenské vyspělosti ve vztahu k tomu, jak efektivně a jakým způsobem se společnost dokáže vypořádat s jejími členy, kteří se dopouští trestné činnosti.

Zjednodušené řízení před soudem pro mě představuje zajímavý způsob řešení trestních věcí, který považuji za jeden z kroků v našem trestním řádu k dosažení efektivního vyřizování trestních věcí. Jde o řízení navazující na zkrácené přípravné řízení, které je v našem trestním řádu, zákona č. 141/1961 Sb. relativně mladým způsobem řízení před soudem, který byl zaveden do našeho trestního řádu novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb., a který se svojí úpravou liší od klasického soudního řízení.

Cílem mé práce, kterou jsem rozdělil do 7 kapitol, je seznámit čtenáře se zjednodušeným řízením, zhodnotit platnou právní úpravu a navrhnout případné změny.

Ve druhé kapitole píší o pojmu zjednodušeného řízení před soudem, historicko a trestně-politických důvodech přijetí úpravy zjednodušeného řízení před soudem a systematické řazení v rámci řízení před samosoudcem.

Třetí kapitolu věnuji stručné charakteristice zkráceného přípravného řízení před soudem, dále zkrácenému přípravnému řízení ve vztahu ke zjednodušenému řízení před soudem a důsledkům pro trestní soudnictví.

Stěžejní část mé diplomové práce je ve čtvrté kapitole věnována platné právní úpravě zjednodušeného řízení před soudem. Rozebírám zde jeho zahájení, přípravu a průběh, dokazování, formy rozhodnutí, opravný prostředek- odpor. Dále píší o teoretických problémech s platnou právní úpravou a jejímu projevu v praxi, kde se snažím ukázat obavy všech, kteří se věnují trestnímu právu ve svém profesním životě, z nově přijaté úpravy a také, jak se ke zjednodušenému řízení staví soudy ve své rozhodovací činnosti.

Dále se věnuji komparaci zjednodušeného řízení před soudem s obecným soudním řízením, kde se zaměřuji na podstatné odlišnosti.

V šesté kapitole píší o zahraniční právní úpravě soudního řízení, blížíci se naší právní úpravě zjednodušeného řízení před soudem.

V závěru své práce z poznatků nabytých při studiu a zpracování uvažuji nad tím, je-li zjednodušené řízení před soudem pro naše trestní soudnictví přínosem nebo zátěží a navrhuji změny.

V příloze uvádím zkušenosti s platnou právní úpravou z prvních let její aplikace. Dále uvádím návrh změny zjednodušeného řízení před soudem, jak ji navrhuje záměr novely

trestního řádu a návrh změny úpravy trestního příkazu, kterou se zabývá Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

2. Zjednodušené řízení před soudem

2.1. Pojem

„Trestní řízení je zákonem upravený postup orgánů činných v trestním řízení, případně i jiných osob zúčastněných na trestním řízení, jehož úkolem je náležitě zjistit, zda byl trestný čin spáchán, a je-li tomu tak, zjistit jeho pachatele a uložit mu podle zákona trest nebo ochranné opatření, učiněné rozhodnutí vykonat, popřípadě jeho výkon zařídit, dále působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti a k výchově občanů.“¹

„Trestní právo procesní je odvětví práva, které chrání zájmy společnosti a ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob před trestnými činy tím, že upravuje postup orgánů činných v trestním řízení, popřípadě i jiných osob zúčastněných na trestním řízení, při zjišťování trestných činů, při rozhodování o nich a při výkonu rozhodnutí a při předcházení a zamezování trestné činnosti.“²

Zjednodušené řízení před soudem je relativně samostatný typ řízení před samosoudcem, což vyplývá již z toho, že se liší svým zahájením, kterým je podání návrhu na potrestání, zatímco v ostatních věcech samosoudce jedná na podkladě obžaloby, která je podána po provedeném vyšetřování. Toto řízení bylo upraveno novelou zák. č. 265/2001 Sb.

Zjednodušené řízení před soudem je koncipováno jako maximálně jednoduché a neformální, aby se jeho zrychlení řízení projevilo nejen u orgánů přípravného řízení, ale i v řízení před soudem. Předpokladem koncentrace a zrychlení řízení je znalost stanovisek stran před líčením, zaměření dokazování na podstatné a sporné okolnosti a odbřemenění hlavního líčené od ryze formálních procesních úkonů.³

Jde o zákonodárcem předvídaný a upravený procesní postup, ve kterém se otázka trestního postihu řeší způsobem zvláštním, podstatně odlišným od řízení typického pro daný trestněprávní systém.⁴

Pokud ovšem zákon neobsahuje v uvedené souvislosti speciální úpravu, užijí se obecná ustanovení o řízení před soudem, resp. před samosoudcem, samotný podezřelý do doby podání návrhu na potrestání má stejná práva jako obviněný, zejména má právo zvolit si obhájce, který se zúčastní jeho výslechu.

1 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 17 s.

2 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 17-18 s.

3 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 925 s.

4 JELÍNEK, Jiří, ŘÍHA, J, SOVÁK, Z. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 68 s.

Samosoudce je subjektem všech práv a povinností, která v senátním řízení náleží předsedovi senátu nebo senátu. Tato práva povinnosti jsou uvedena v hlavě dvanácté až čtrnácté, osmnácté, dvacáté a dvacáté prvé trestního řádu.⁵

2.2. Historické a trestně-politické důvody přijetí právní úpravy zjednodušeného řízení před soudem

Po listopadu v roce 1989 vývoj v České republice doznal řady politických, ekonomických a především společenských změn, na které pochopitelně muselo reagovat i právo. Trestní právo v tomto polistopadovém období začalo hledat cesty, jak se s nastalou realitou v podobě nárůstu kriminality a nových druhů kriminality, a to i v mezinárodním měřítku, kdy někteří autoři mluví o globalizaci zločinu, vyrovnat.⁶

Několikrát novelizovaný trestní řád, ze kterého trestní právo procesní České republiky do dnešního dne vychází, byl přijat v průběhu kodifikační exploze po přijetí ústavy roku 1960.⁷

I přes velký počet novel je trestní řád stále poznamenán politikopravní doktrínou totalitního státu ovládaného komunistickou ideologií založenou na třídním pojetí, jejímž hlavním smyslem bylo potlačovat tzv. nepřátelské třídy, a to i prostředky trestního práva uplatňovanými v trestním řízení, což bylo vyjádřeno i v původním znění v ustanovení § 1 trestního řádu, jež ve druhé větě zdůrazňovalo, že řízení musí působit k upevnování socialistické zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel socialistického soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti.⁸

Období po roce 1989 z pohledu počtu novel a rychlosti jejich přijímání někteří autoři hodnotí negativně.⁹

Faktem, který podle mě sehrál roli ve změnách trestního řádu projevujících se v jeho novelizacích, byla snaha o efektivní fungování české trestní justice, ulehčení soudům, což je patrné i z důvodové zprávy k novele č. 265/2001 Sb., kterou cituji níže.

5 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges 2009, 925 s.

6 VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v Českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2006. 65 s.

7 SOLNÁŘ, Vladimír a kol. *Systém českého trestního práva*. 1. vydání. Praha: Novatrix 2009, 70 s.

8 EPIS. *Věcný záměr nového trestního řádu* [online]. Grand, 2009 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <http://epis.cz/download>

9 V. Kratochvíl na období trestněprávní vědy po roce 1989 nahlíží kriticky. Především kritizuje až překotné přípravy některých legislativních projektů (označuje tento vývoj za „trestní právo v pohybu“), vedoucí v mnoha případech k legislativním obtížím. SOLNÁŘ, Vladimír a kol. *Systém českého trestního práva*. 1. vydání. Praha: Novatrix 2009, 70 s.

Dále se v novelizacích projevuje snaha o soulad českého trestního práva s mezinárodními úmluvami, kterými je Česká republika vázána, a to včetně práva Evropské unie. Svůj význam sehrálo i doporučení Rady Evropy č. R (87) 18, přijaté Výborem ministrů Rady Evropy 17.9.1987, které říká: „V případě málo závažných trestných činů vzhledem k okolnostem případu, jestliže skutkový stav byl řádně zjištěn a jestliže je jisté, že obviněný je pachatelem trestného činu, lze použít zjednodušeného řízení, tj. písemného řízení provedeného soudním orgánem bez ústního jednání a končícího rozhodnutím podobným rozsudku, jakým je například trestní příkaz.“¹⁰

Veškeré snahy o reformu české trestní justice v podobě novelizací trestního řádu byly a jsou prováděny s vědomím toho, že nesmí být porušeno právo na spravedlivý proces, jak o něm mluví Mezinárodní pakt o občanských a politických právech v čl. 14 a čl. 15¹¹, Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod v čl. 6.¹² V českém právním řádu je právo na soudní a jinou ochranu zaručeno *Listinou základních práv a svobod*¹³.

Podobně hovoří k účelu trestního řízení Ústavní soud České republiky ve svém nálezu č. 214/94 Sb. dle kterého: „Účelem trestního řízení přitom není jenom „spravedlivé potrestání pachatele“, účelem trestního řízení je rovněž „fair proces“. Existence řádného procesu je nevyhnutelnou podmínkou existence demokratického právního státu.“¹⁴ Z tohoto nálezu je zřejmé, že jen v souladu se zachováním základních práv a svobod, práva na spravedlivý proces, které mezi tyto práva bezpochyby náleží, dále za dodržení zásady subsidiarity trestní represe a humanismu je možno provádět úpravy právního řádu, bez ohrožení základních náležitostí demokratické společnosti.

V důvodové zprávě k novele trestního řádu č. 265/2001 Sb., která nabyla účinnosti od 1.1.2002, se lze dočíst, že „největší zatížení představuje navrhovaná úprava pro soudy, a to zejména vzhledem k výraznému přesunu dokazování z přípravného řízení do stádia řízení před soudem. Nároky na pracovní zatížení ovšem nelze posuzovat jen na základě určitého objemu úkonů z přípravného řízení do stádia řízení před soudem nebo na základě přesunu agendy mezi jednotlivými stupni soudů.

10 JELÍNEK, JIŘÍ, ŘÍHA, J., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 68 s.

11 OSN. *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech* [online]. UNIC Praha, 2005 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://osn.cz/dokumenty-osn>>

12 Novatrix. *Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod* [online]. Novatrix, 2009 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://novatrixprint.cz/umluva-o-ochrane-lidskych-prav-a-zakladnich-svobod.html>>

13 Aktuální znění: zákon č. 23/1991 Sb., ústavní zákon, ve znění pozdějších předpisů

14 Nález Ústavního soudu ze dne 25. ledna 1995, sp. zn. Pl. ÚS 214/94, body 3 – 4

Již od roku 1993 se v trestním řádu postupně objevují tzv. odklony od klasického soudního řízení, které při plném jejich využívání mohou zejména u okresních soudů významným způsobem snížit pracovní zatížení (především institut trestního příkazu, podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání). Vedle toho se navrhuje některé další změny ke snížení zatíženosti soudů a v první řadě soudců (tzv. zjednodušené řízení, převzetí části agendy probační službou, výrazně jednodušší způsob protokolace, rozšíření apelačního principu v zájmu snížení počtu vrácených a znovu projednávaných věcí). Přesto je třeba připustit, že u věcí, které nebudou vyřízeny cestou odklonů, bude jejich projednávání v hlavním líčení v porovnání se stávajícím stavem obecně do určité míry časově náročnější. V této souvislosti bude třeba posoudit, zda lze i nadále vycházet ze stávajícího orientačního ukazatele výkonnosti soudců, podle kterého by soudce okresního soudu měl měsíčně rozhodnout v trestních věcech 28 obviněných a soudce krajského soudu jako soudu prvního stupně o 33 obviněných ročně.“¹⁵

Souhlasím s JUDr. Vrtělem, soudcem Okresního soudu v Prostějově, v názoru na novelu, její cíle a dopady na soudní praxi, kdy říká, že: „Samotná myšlenka provést neformální přípravné řízení zproštěné obvyklých těžkostí spojených s opatřováním a hlavně prováděním důkazů k prokázání oprávněnosti postavení pachatele před soud byla bezesporu dobře promyšlenou akcí ke zefektivnění trestního řízení. Ukázalo se však, že již při realizaci této myšlenky autoři narazili na oprávněné obavy z kolapsu celého systému v případě, že by takový systém byl uplatněn při trestním řízení u všech trestných činů, a proto u závažných trestných činů ve věcné příslušnosti krajských soudů jako soudů prvního stupně byl zachován dosavadní systém přípravného řízení a okresní soudy tedy byly vystaveny velice zajímavému experimentu. Jeho nejpokrokovější částí by se mělo stát právě zkrácené přípravné řízení s navazujícím zjednodušeným řízením před samosoudcem.“¹⁶

JUDr. Vrtěl hodnotí i své první poznatky a zkušenosti, které přinesla novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb.: „Premisy, na základě kterých byla utvářena novela trestního řádu provedená zákonem č. 265/2001 Sb., nejsou zcela správné a dochází spíše k blokaci průběhu řízení před soudem. Pokud se v souvislosti s totálním přenesením dokazování na okresní soudy předpokládá snížení měsíčních ukazatelů výkonnosti soudců z 28 na 25, pak nezbyvá než si položit otázku, zda takové ukazatele mají po novele ještě nějaký smysl.“¹⁷

15 VRTĚL, Pavel. Ztížené řízení přes samosoudcem. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 4, s. 108.

16 VRTĚL, Pavel. Ztížené řízení přes samosoudcem. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 4, s. 109.

17 VRTĚL, Pavel. Ztížené řízení přes samosoudcem. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 4, s. 109.

2.3 Systematické řazení v rámci řízení před samosoudcem

„Novela trestního řádu z roku 2001 doplnila tzv. zvláštní způsoby řízení v hlavě dvacáté v oddíle pátém, který se týká řízení před samosoudcem, o řízení o návrhu státního zástupce na potrestání.“¹⁸

„Systematické řazení zákonné úpravy řízení před samosoudcem do hlavy dvacáté trestního řádu mezi zvláštní způsoby řízení umožňuje aplikaci § 290 trestního řádu.“¹⁹

„§ 314b odst.1 trestního řádu říká, že věci, v nichž se konalo zkrácené přípravné řízení, samosoudce projedná ve zjednodušeném řízení. Trestní stíhání se zahajuje tím, návrh státního zástupce na potrestání byl doručen soudu.“²⁰

„Trestní řád ve svých ustanoveních § 290-314g stanoví některé odchylky od obecného způsobu úpravy trestního řízení pro zvláštní způsoby řízení. Není-li zde některá otázka upravena, použije se podpůrně obecných ustanovení (§290), i když někdy jen přiměřeně, např. pokud jde o řízení před samosoudcem (§ 314a a násl.).“²¹

„Ze systematického zařazení jednotlivých institutů vyplývá, že ve smyslu trestního řádu jsou zvláštními způsoby řízení tyto procesní postupy:

- a) řízení v trestních věcech mladistvých, v rámci něhož je upraven i zvláštní typ odklonu- odstoupení od trestního stíhání,
- b) řízení proti uprchlému,
- c) podmíněné zastavení trestního stíhání,
- d) narovnání,
- e) řízení před samosoudcem,
- f) řízení po zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu.²²

Ze zařazení řízení před samosoudcem do zvláštních druhů řízení vyplývá, že samosoudce je příslušný nejen k provádění všech úkonů soudu v řízení po podání obžaloby, ale i v řízení vykonávacím, v řízení o zahlazení odsouzení a je oprávněn rozhodovat i o schválení narovnání.²³

18 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 925 s.

19 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 923 s.

20 Aktuální znění: zákon č. 41/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

21 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 719 s.

22 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 720 s.

23 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 726 s.

„V rámci řízení před samosoudcem je upraveno i zjednodušené řízení před samosoudcem (§ 314b a násl. TrŘ), které navazuje na zkrácené přípravné řízení (§ 179a-179f TrŘ) a podání návrhu na potrestání státním zástupcem.²⁴

²⁴ ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 726 s.

3. Zkrácené přípravné řízení

3.1. Důvody pro přijetí úpravy a stručná charakteristika

Přípravné řízení ve formě zkráceného přípravného řízení (§ 179a až § 179f TrŘ) bylo stejně jako na něj navazující zjednodušené řízení před soudem zavedeno novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.

Zkrácené přípravné řízení je upraveno v hlavě desáté oddílu sedmém trestního řádu.²⁵

„Zavedení nové formy přípravného řízení vychází z názoru, že o méně závažných skutcích je vhodné provést rychlé policejní šetření a omezit procesní dokazování na minimum s tím, že nezbytné procesní důkazy mohou být provedeny až v řízení před soudem.“²⁶

Pojem zkráceného přípravného řízení je možné vymezit takto. Zkrácené přípravné řízení je postupem před zahájením trestního stíhání *sui generis*, které se vede proti určité osobě (podezřelému, § 179b odst. 3 TrŘ.) a jehož účelem je umožnit rychlejší postup v přípravném řízení o trestných činech, jejichž povaha a závažnost to umožňuje, a tak zajistit, aby podezřelý z takového činu byl v době co nejkratší postaven před soud a potrestán.²⁷

„Ze zásady priority speciální úpravy před obecnou úpravou vyplývá, že pokud jsou splněny podmínky pro konání zkráceného přípravného řízení, má se konat tato forma přípravného řízení.“²⁸

Úprava zkráceného řízení před soudem je koncipována tak, aby při rychlém a neformálním provádění řízení, osoba, proti, které se vede trestní řízení, nebyla zkrácena na svých právech garantovaných trestním řádem i Listinou základních práv a svobod.²⁹

Dále úprava klade důraz na zachování práva na obhajobu a celkově na zachování komplexu práv zajišťujících *fair proces* dle EÚLP, ze které lze v článku 6 vyčíst požadavek, aby věc byla rozhodnuta nezávislým nestranným soudem, a aby co nejrychleji v přiměřené lhůtě byla přezkoumána.³⁰

25 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan., KRATOCHVÍL, Vladimír. a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 626 s.

26 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2007, 470 s.

27 NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 295 s.

28 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2007, 471 s.

29 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan., KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 625 s.

30 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan., KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 625 s.

Úprava zkráceného řízení respektuje základní zásady trestního řízení. Jde o zásadu obžalovací (§ 2 odst. 8), protože návrhem na potrestání, který podává u soudu státní zástupce, se zahajuje trestní stíhání a stejně jako u obžaloby, se zahajuje i trestní řízení (§ 314b odst. 1 TrŘ). Uplatní se vyhledávací zásada v dokazování s povinností, kdy orgány činné v trestním řízení musí v přípravném řízení i bez návrhu objasnit všechny okolnosti případu ve prospěch i neprospěch osoby, proti níž se řízení vede.³¹

3.2. Předpoklady pro konání zkráceného přípravného řízení

„Zkrácené přípravné řízení je možné konat za splnění následujících předpokladů:

- a) jde o trestný čin, o němž přísluší konat v prvním stupni řízení okresnímu soudu a horní hranice trestu odnětí svobody nepřevyšuje tři léta, a
- b) podezřelý byl přistižen při činu nebo bezprostředně poté, nebo
- c) v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě dvou týdnů postavit před soud.

Podmínka ad a) musí být splněna vždy, podmínky ad b) a ad c) jsou alternativní.“³²

3.3. Vztah ke zjednodušenému řízení před soudem

Státní zástupce, kterému byla doručena zpráva policejního orgánu o výsledcích zkráceného přípravného řízení, nebo, pokud jej sám provedl (v případě trestných činů spáchaných policisty, příslušníky BIS a Úřadu pro zahraniční styky a informace), může dle trestního řádu:

- Podat soudu návrh na potrestání, který obsahuje stejné náležitosti jako obžaloba s výjimkou odůvodnění (§ 179d), k návrhu na potrestání státní zástupce připojí všechny písemnosti a další přílohy mající význam pro soudní řízení a rozhodnutí.
- Podmíněně odložit podání návrhu na potrestání (§ 179g odst. 1 za podmínek uvedených v § 307).
- Odložit věc (trestní stíhání je nepřípustné nebo nejde o podezření z trestného činu, fakultativně také, jestliže trestní stíhání je neúčelné vzhledem k ustanovení § 172 odst. 2).
- Věc odevdat orgánu, příslušnému k projednání přestupku, nebo ke kárnému nebo kázeňskému projednání.

31 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan., KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 626 s.

32 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 740 s.

- Předat věc policejnímu orgánu k zahájení trestního stíhání podle § 160 s poukazem na to, že skutek, pro který se vedlo zkrácené přípravné řízení, má být správně posouzen podle jiného ustanovení zákona, než podle kterého jej posuzoval policejní orgán, a vzhledem k odchylnému právnímu posouzení nelze zkrácené přípravné řízení konat.³³
- Věc vrátit policejnímu orgánu k doplnění.

Je možné konstatovat, že tato úprava posiluje prvky oportunity, kdy věc je před zahájením trestního stíhání výhradně v rukou státního zástupce.³⁴

Podle zákona (§ 314b odst. 1 TrŘ) věci, v nichž se konalo zkrácené přípravné řízení, samosoudce projedná ve zjednodušeném řízení. Trestní stíhání se zahajuje tím, že návrh státního zástupce na potrestání byl doručen soudu.³⁵

3.4. Důsledky pro trestní soudnictví

3.4.1. Posuzování podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení

V praxi posuzování základní podmínky, tedy zda jde o trestný čin, o němž přísluší konat řízení v 1. stupni okresnímu soudu a horní hranice trestu odnětí svobody u něho nepřevyšuje tři roky³⁶, nečiní potíže, byť je třeba mít na zřeteli, že trestní stíhání a trestní řízení se vždy vede pro určitý skutek, nikoliv pro trestný čin. Vždy existuje možnost různého právního posouzení skutku, takže původní kvalifikace skutku se kdykoliv později může ukázat jako mylná.³⁷

Ovšem v případě dvou zbývajících *alternativních podmínek*, tedy kdy je podezřelý přistižen buď při činu, nebo bezprostředně poté, nebo v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání a lze očekávat, že podezřelého bude možné ve lhůtě dvou týdnů (počítáno od doby, kdy policejní orgán obdržel trestní oznámení, nebo jiný podnět), postavit před soud, je nutno mít na zřeteli, že i přes možnost užití zkráceného přípravného řízení u značného podílu trestních řízení, jde stále o mimořádné řízení, které ve

33 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2007, 478 s.

34 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 639 s.

35 Aktuální znění: zákon č. 41/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů

36 JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 80.

37 JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 80.

svých důsledcích nepochybně omezuje možnosti obhajoby a tím i zřetelně snižuje garance spravedlivého procesu.³⁸

Je možno uvést modelový příklad rozporu mezi zákonnou úpravou trestního příkazu, specifické formy zkráceného řízení a soudní praxí. Podle zákona by měl soudce k vydání trestního příkazu přistoupit jen tehdy, jestliže skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy. V praxi však v mnoha případech soudce „zkouší“, zda odsuzující rozhodnutí „projde“ bez podání odporu, aniž by citovaná podmínka byla splněna.³⁹

„Jako v každém řízení, kde dochází k průlomům určité zásady, anebo k omezení určitých práv jednotlivce, je na místě tento průlom či toto omezení interpretovat zásadně restriktivně. Výklad totiž vždy znamená určování mezí, a tam, kde tyto meze zcela zřetelně a výslovně ze zákona nevyplývají, by jiný než zužující výklad mohl narážet na hranice ústavnosti, či je dokonce překročit.“⁴⁰

3.4.2. Projev nedůslednosti úpravy ve vztahu k zahájení trestního stíhání

V otázce zahájení trestního stíhání se projevuje nedůslednost úpravy v tom, že za zahájení trestního stíhání se považuje okamžik doručení návrhu na potrestání soudu. Je patrné i z rozhodnutí (R 15/2003), že účinky zahájení trestního stíhání mohou fakticky nastat až poté, co byl návrh na potrestání doručen adresátovi do vlastních rukou, což má i důležitou vazbu z hlediska pokračování v trestném činu (§ 12 odst.11 TrŘ).⁴¹

3.4.3. Projev v praxi

JUDr. Petr Zeman, PhD hodnotí projev zkráceného přípravného řízení v praxi slovy: „Se zavedením zkráceného řízení bylo spojeno značné očekávání, zda skutečně přispěje k alespoň částečnému zjednodušení a odformalizování práce orgánů činných v trestním řízení v případech bagatelní kriminality. Dosavadní poznatky z aplikace nové právní úpravy opravňují k obecnému konstatování, že zkrácené řízení se jako nový typ trestního řízení o nejméně závažných a skutkově i právně jednoduchých případech trestné činnosti celkově osvědčilo, orgány činné v trestním řízení si tento postup osvojily, přičemž práva osob, vůči nimž se zkrácené řízení vede, jsou zachována na standardní úrovni a je zajištěna jejich realizace.“

38 JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 80-81.

39 JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 81.

40 JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11-12, s. 82.

41 JELÍNEK, Jiří. a kol.: *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2007, 479 s.

Z hlediska cílů zavedení zkráceného řízení lze uvést, že záměry autorů novely se do značné míry podařilo naplnit ve fázi zkráceného přípravného řízení, které skutečně umožňuje v bagatelních věcech pachatele rychlým a poměrně neformálním způsobem předat soudu. Z hlediska podmínek pro práci orgánů činných v trestním řízení představovalo zavedení zkráceného přípravného řízení pozitivní změny a tyto orgány si nový postup rychle a kvalitně osvojily.⁴²

42 ZEMAN, Petr. Právní úprava zkráceného řízení z perspektivy rekodifikace trestního procesu. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 10, s. 300.

4. Zjednodušené řízení před soudem z pohledu platné právní úpravy a judikatury

4.1. Předpoklady konání zjednodušeného řízení před soudem

„ Zjednodušené řízení koná samosoudce. Předpoklady pro jeho provedení stanoví trestní řád v § 314b odst. 1 ve spojení s § 179a odst.1 takto:

- a) jde o trestný čin, o němž přísluší konat řízení v prvním stupni okresnímu soudu (§ 16 odst. 1),
- b) na projednáváný trestný čin zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři léta (§ 179a odst. 1)
- c) ve věci bylo konáno zkrácené přípravné řízení (§ 314b odst. 1)
- d) v průběhu prověřování trestního oznámení nebo jiného podnětu k trestnímu stíhání byly zjištěny skutečnosti, jinak odůvodňující zahájení trestního stíhání (§ 179a odst. 1),
- e) podezřelý byl postaven před soud podáním návrhu na potrestání buď ve lhůtě dvou týdnů ode dne, kdy policejní orgán obdržel trestní oznámení nebo jiný podnět k trestnímu stíhání (§ 179b odst. 4), anebo ve lhůtě maximálně dvaceti čtyř dnů od uvedeného dne, prodloužil-li státní zástupce původní dvoutýdenní lhůtu o dalších nejvýše deset dnů (§ 179f odst.2).“

Tyto předpoklady musí být splněny kumulativně.⁴³

„Zákonodárce vychází z toho, že zjednodušené řízení před soudem by mělo být konáno ve většině případů, v nichž proběhlo zkrácené přípravné řízení. Neplatí to ovšem bezvýjimečně, neboť vedle tohoto předpokladu stanoví zákon i některé další omezující podmínky. Z ustanovení trestního řádu § 179a odst, 1 b) a § 179c odst. 2 písm. a) se podává, že mezi ně patří i to, že v průběhu zkráceného přípravného řízení byly zjištěny skutečnosti odůvodňující zahájení trestního stíhání a postavení podezřelého před soud. Jinak tomu nemůže být, neboť doručením návrhu na potrestání soudu nastávají účinky zahájení trestního stíhání (§ 314b odst. 1 věta druhá) a nepochybně by bylo v rozporu se samotnými základními zásadami trestního procesu postavit před soud konkrétní osobu, pokud by zjištěné skutečnosti neodůvodňovaly závěr o tom, že právě tato osoba spáchala trestný čin, pro nějž je vedeno trestní řízení- jinými slovy, jestliže by nebylo dáno důvodné podezření ze spáchání trestného činu.

Zjednodušené řízení před soudem je vyloučeno též v případech, kdy podle zákona nebylo možné konat zkrácené přípravné řízení nebo v něm pokračovat.

43 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 729 s.

Tak by tomu bylo podle § 179f odst. 1 TrŘ, jestliže:

- a) by byl dán důvod vazby a nebyly splněny podmínky pro předání zadrženého podezřelého spolu s návrhem na potrestání soudu, nebo
- b) byly dány důvody pro konání společného řízení o dvou nebo více trestných činech, a alespoň o jednom z nich bylo třeba konat vyšetřování.“⁴⁴

4.2. Zahájení a odlišnosti od běžného řízení před samosoudcem

4.2.1. Zahájení

Zjednodušené řízení před samosoudcem začíná doručením návrhu na potrestání soudu, čímž se dle § 314b odst. 1 TrŘ věta druhá, současně zahajuje trestní stíhání a podezřelý se stává obviněným. Samosoudce návrh na potrestání předběžně neprojednává, ale přezkoumá ho ze všech hledisek, pro které je nutné žalobu předběžně projednat (§ 181 a § 186 TrŘ). Poté samosoudce dle výsledků přezkoumání:

- učiní některé z rozhodnutí uvedených v § 188 odst. 1 písm. a) až f),
- může zastavit trestní stíhání, jsou-li tu okolnosti uvedené v § 172 odst. 2, nebo
- nejsou-li splněny podmínky uvedené v § 179a odst. 1 pro konání zjednodušeného řízení, návrh odmítne.⁴⁵

Vzhledem k tomu, že samosoudce nekoná neveřejné zasedání (§ 314b odst. 5 TrŘ), předběžně v něm neprojednává návrh na potrestání (§ 314c TrŘ) a vydává rozhodnutí učiněná na základě přezkumu tohoto návrhu tzv. bez jednání (§ 314c odst. 1 TrŘ, § 314e odst. 1 TrŘ, srov. též R 50/1971). Jedinou výjimkou je rozhodnutí o schválení narovnání, které může samosoudce učinit i ve veřejném zasedání. Ve zjednodušeném řízení může samosoudce rozhodnout o podmíněném zastavení trestního stíhání a narovnání, a to dle § 314c odst. 1 písm. a) TrŘ, tak i v hlavním líčení konaném o návrhu na potrestání nebo mimo takové hlavní líčení dle § 231 TrŘ (po nařízení hlavního líčení nebo jeho odročení), kdy ovšem samosoudce neveřejné zasedání nekoná. Takové rozhodnutí by mělo být spíše výjimečné (srov. § 179c odst. 2 písm. g),h), § 179g a § 179h TrŘ týkající se schválení narovnání a podmíněného odložení návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení.). V řízení v trestních věcech mladistvých může samosoudce soudu pro mládež také odstoupit od trestního stíhání.⁴⁶

44 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 730 s.

45 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 730 s.

46 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 730-731 s.

Právní mocí rozhodnutí o odmítnutí návrhu na potrestání podle § 314c odst. 1 písm. c) TrŘ se věc vrací do přípravného řízení a státní zástupce nařídí konat ve věci vyšetřování. Vzhledem k tomu, že byl návrh na potrestání odmítnut, ruší se z hlediska dalšího řízení jeho účinek spočívající v tom, že jeho podáním bylo zahájeno trestní stíhání, a proto nařízením státního zástupce konat vyšetřování se míní i nařízení zahájit trestní stíhání, pokud ho nezahájí sám.⁴⁷

Z judikatury plyne:

- z (R 31/03) poškozený nemá právo stížnosti proti usnesení, jímž soud prvního stupně podle § 314c odst. 1 a) tr. řádu z důvodu uvedených v 188 odst. 1 c) a 172 odst. 1 písm. b) tr. řádu zastavil stíhání obviněného.
- z (R 41/03) plyne, že při zastavení stíhání dle § 314c odst. 1 písm. b) tr. řádu musí být obviněný poučen i ve smyslu § 172 odst. 4 tr. řádu o možnosti domáhat se projednání věci, byť ustanovení § 314c tr. řádu samo odkaz na toto ustanovení neobsahuje.
- z (R 55/70) shledá-li samosoudce v hlavním líčení, že žalovaný skutek je třeba posoudit odchylně od obžaloby jako trestný čin, k jehož projednání není příslušný, postoupí věc podle § 222 odst. 1 tr. řádu.
- dle (R 32/95) samotné zjištění přesné výše škody způsobené trestným činem lze považovat za objasnění základních skutečností pro rozhodnutí ve smyslu § 188 odst. 1 písm. e), § 314c odst. 1 písm. c) tr. řádu zpravidla jen, když je rozhodující pro určení, zda byly naplněny znaky trestného činu včetně znaků tzv. kvalifikované skutkové podstaty⁴⁸

4.2.2. Dvě různé procesní varianty řízení před samosoudcem

V ustanoveních § 314b odst. 2,3 a § 314d odst. 2 TrŘ, jsou odlišeny dvě situace s rozdílným procesním režimem.

1. zjednodušené řízení je zahajováno situací, kdy je podezřelý zadržen a návrh státního zástupce na jeho potrestání je spojen s předáním zadrženého podezřelého soudu, kdy zpravidla státní zástupce podá soudu i návrh na jeho vzetí do vazby (§ 179b odst. 2 TrŘ, § 314b odst. 3 TrŘ).

2. zjednodušené řízení se od počátku koná za situace, kdy podezřelý je na svobodě (§ 179b odst. 2 TrŘ, § 314b odst. 3 TrŘ).

47 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 731 s.

48 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 926-927 s.

Ad. 1. „Je-li soudu spolu s návrhem na potrestání předán zadržený podezřelý, samosoudce jej do 24 hodin vyslechne jako obviněného zejména k okolnostem zadržení, důvodům vazby, jaké skutečnosti považuje za nesporné, a zda souhlasí s tím, aby tyto nebyly v hlavním líčení dokazovány. Podle povahy věci pak buď samosoudce vydá některé z rozhodnutí, jež může vydat mimo hlavní líčení, nebo obviněnému doručí předvolání k hlavnímu líčení, které se může se souhlasem obviněného konat ihned po jeho výslechu. Současně rozhodne o vazbě a vezme-li do ní obviněného, který si obhájce dosud nestanovil a ani mu nebyl ustanoven (§ 179b odst. 2 TrŘ), umožní mu, aby si jej ve stanovené lhůtě zvolil, neučiní-li tak, samosoudce mu obhájce ustanoví.⁴⁹

Ad. 2. Nebyl-li podezřelý zadržen, samosoudce dle protokolu o jeho výslechu z přípravného řízení posoudí, zda je nutné jej předvolat k výslechu nebo je možné ihned nařídit hlavní líčení (§ 314b odst.3 TrŘ). Na volbu první nebo druhé možnosti má vliv skutečnost, zda s přihlédnutím k protokolu o výslechu podezřelého (§ 179b odst. 3 TrŘ) a stanovisku státního zástupce v návrhu na potrestání, lze předpokládat shodu těchto stran na některých tzv. nesporných skutečnostech, které pak není třeba v hlavním líčení dokazovat, případně zda lze předpokládat souhlas obviněného (obžalovaného) a státního zástupce s přečtením úředních záznamů o vysvětleních osob a o provedení dalších úkonů, o kterých se sepisuje úřední záznam. Nepatří sem tedy všechny úkony dle § 158 odst. 3 a 5 TrŘ, např. odborná vyjádření, znalecké posudky, spisy a jiné písemné materiály apod.⁵⁰

4.3. Příprava a průběh

Řídí se dle obecných ustanovení o hlavním líčení (§ 196 a násl. TrŘ). Odchylně je upraveno zjednodušené řízení pouze v § 314d odst. 2 TrŘ, kdy při hlavním líčení ve zjednodušeném řízení samosoudce vyslechne obviněného; na přečtení protokolů o výslechu podezřelého (§ 179b odst. 3 TrŘ) se užije § 207 odst. 2 TrŘ obdobně. Poté může rozhodnout o upuštění od dokazování těch skutečností, které strany označily za nesporné a s ohledem na ostatní zjištěné skutečnosti není závažného důvodu o těchto prohlášeních pochybovat. Se souhlasem stran může přečíst i úřední záznamy o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů (§ 158 odst. 3 a 5 TrŘ).⁵¹

Pojem stran, je dle jedné z teorií třeba v ustanovení § 314d odst.2 TrŘ z hlediska smyslu zjednodušeného řízení, zejména rychlosti jeho provedení, s přihlédnutím k tomu,

49 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2007, 665 s.

50 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 732-733 s.

51 ŠÁMAL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. Zjednodušené řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 3, s. 70.

že i v hlavním líčení dává souhlas k přečtení protokolů o svědeckých výpovědích, výpovědi znalců a znaleckých posudků jen obviněný a státní zástupce (§ 211 odst. 1 TrŘ s argumentem a miore ad minus) vykládat tak, že stranami se zde míní jen základní procesní strany (obviněný a státní zástupce), nikoli i poškozený a zúčastněná osoba, či jiná osoba, která má postavení strany (např. osoba, která podala odpor proti trestnímu příkazu.) Jde tedy o zužující (restriktivní) výklad, založený na smyslu zákona (teleogický výklad).⁵²

K případu, kdy se hlavní líčení ve zjednodušeném řízení koná bez přítomnosti obžalovaného, judikatura (R 4/04) říká, že jestliže se hlavní líčení ve zjednodušeném řízení koná v nepřítomnosti obžalovaného, nelze podle § 314 d odst.2 tr. řádu číst úřední záznamy o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů (§ 158 odst. 3, 5 tr. řádu), neboť takto je možno postupovat jen s jeho souhlasem. To neplatí, pokud takový souhlas byl dán obžalovaným předem (např. v rámci výslechu podle § 314b odst. 2 tr. řádu). K tomu dále R 36/2004, kdy Krajský soud v Hradci Králové upozornil na nejasnost spočívající v tom, zda lze ve zjednodušeném řízení konat hlavní líčení v nepřítomnosti obviněného⁵³

4.4. Dokazování

Rozsah dokazovaných skutečností v hlavním líčení je závislý na tom, zda soud rozhodne o upuštění od dokazování těch skutečností, které strany označily za nesporné, čímž má být vymezeno, o jaké tzv. nesporné skutečnosti se jedná. Takové rozhodnutí může samosoudce učinit jen v případě, jestliže byl obžalovaný náležitě poučen ve smyslu § 33 odst. 4 TrŘ o důsledcích tohoto prohlášení a není závažného důvodu o těchto prohlášeních pochybovat, a proto v případě existence závažného důvodu zakládající takovou pochybnost, nemůže samosoudce takto rozhodnout. Tento korektiv je důležitý s ohledem na to, že jinak rozsah skutečností, které nebude třeba v hlavním líčení dokazovat, není zákonem omezen, a proto dokazování může být velmi zúženo, což může vést i k zásadnímu obsahovému omezení hlavního líčení (zákon předpokládá provést vždy výslech obžalovaného, přičemž však lze postupovat ve vztahu k protokolu o výslechu podezřelého dle § 207 TrŘ).⁵⁴

52 ŠÁMAL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. Zjednodušené řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 3, s. 70.

53 ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář*. 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, 2293 s.

54 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 734 s.

4.5. Rozhodování

Samosoudce může dle § 314c odst. 1 TrŘ:

- a. rozhodnout některým rozhodnutím uvedených v § 188 odst. 1 písm. a) až f) TrŘ,
- b. může zastavit trestní stíhání, jsou-li tu okolnosti uvedené v § 172 odst. 2 TrŘ, nebo
- c. nejsou-li splněny podmínky uvedené v § 179a odst. 1 TrŘ pro konání zjednodušeného řízení, návrh odmítne.⁵⁵

4.5.1. Zjednodušený písemný rozsudek

„Za podmínek uvedených v § 314 odst. 3 TrŘ je možno vyhotovit zjednodušený písemný rozsudek (neobsahuje odůvodnění), což představuje průlom do zásady vymezené ustanovením § 120 odst. 1 písm. d) a § 125 TrŘ. Zjednodušený písemný rozsudek obsahuje po úvodních slovech „Jménem republiky...“ náležitosti uvedené v § 120 odst. 1 písm. a), b) TrŘ a výrokovou část rozsudku, poté je uvedeno, že odůvodnění rozsudku odpadá, protože se státní zástupce a obviněný vzdali odvolání a následuje poučení o opravném prostředku. [§ 120 odst. 1 písm. e) TrŘ] Ústně vyhlášený rozsudek je ovšem samosoudce vždy povinen odůvodnit dle zásad zakotvených ustanovením § 125 TrŘ.“⁵⁶

„Zjednodušený písemný rozsudek neobsahující odůvodnění, může být odsuzující i zprošťující.“⁵⁷

Rozhodnutí R 1/75 říká že: „zákonná podmínka uvedená v § 314d odst. 3 odst. tr. řádu není splněna, jestliže obviněný anebo prokurátor podají po vyhlášení rozsudku odvolání a potom jej vezmou zpět, i když ke zpětvzetí odvolání došlo do doby, než samosoudce vyhotovil písemný rozsudek.“⁵⁸

4.5.2. Trestní příkaz

Trestní příkaz je rozhodnutím ve věcech trestních, které může vydat samosoudce bez projednání věci v hlavním líčení. Jeho vydání záleží na nezávislé úvaze samosoudce, který je k jeho vydání oprávněn. Rozhodnutí ve formě trestního příkazu není obligatorním postupem v trestním řízení. Je vydáván bez součinnosti a aktivity stran. Samosoudce nemá oprávnění strany nutit, aby činnost v této souvislosti vyvíjely a ani je neinformuje o vyřízení věci trestním příkazem.⁵⁹

55 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 926 s.

56 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2007, 665 s.

57 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 927 s.

58 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 927 s.

59 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 928 s.

Judikatura (R 28/99) se k podmínkám vydání trestního příkazu uvedených v 314e odst. 1 tr. řádu vyjadřuje, že jestliže obviněný pro duševní chorobu, která nastala až po spáchání činu, není schopen chápat smysl trestního stíhání, nemůže být samosoudcem vydán trestní příkaz. V takovém případě je třeba trestní stíhání přerušit z důvodu uvedeného v § 173 odst. 1 písm. c) tr. řádu. Skutkový stav musí být proto spolehlivě prokázán také ve vztahu k okolnostem, které pokud jsou přítomny, vyvolávají nutnost jiného rozhodnutí, než je rozhodnutí o vině a trestu, příp. též náhradě škody, např. právě rozhodnutí o zastavení trestního stíhání.⁶⁰

„Podle § 314e odst. 2 TrŘ lze obviněnému uložit trestním příkazem:

- a. trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu,
- b. trest obecně prospěšných prací,
- c. trest zákazu činnosti do pěti let,
- d. peněžitý trest,
- e. trest propadnutí věci,
- f. vyhoštění do pěti let,
- g. zákaz pobytu do pěti let.

Náhradní trest odnětí svobody za peněžitý trest nesmí ani s uloženým trestem odnětí svobody přesahovat jeden rok (§ 314e odst. 3 TrŘ).“⁶¹

K uložení trestu odnětí svobody judikatura (R 28/98) říká, že skutečnost, že byl trestním příkazem uložen trest odnětí svobody přesahující výměru, kterou připouští § 314e odst. 2 písm. a) tr. řádu, ale v rámci sazby stanovené trestním zákonem za daný trestný čin, neznamená sama o sobě, že jde o trest, jenž je ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti pro společnost ve smyslu § 266 odst. 2 tr. řádu. Proti takovému trestnímu příkazu lze však pro uvedenou vadu podat stížnost pro porušení zákona vždy, neboť trestní příkaz v takovém případě nemůže být vydán, a jde tedy o vadný postup řízení ve smyslu § 266 odst. 1 tr. řádu.⁶²

V rámci úvah o uložení sankce v podobě obecně prospěšných prací soud přihlíží mj. i ke stanovisku pachatele a k jeho zdravotnímu stavu. (§ 64 odst. 2 tr. zák). Zatímco zdravotní

61- JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 931 s.

62 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 930 s.

nezpůsobilost pachatele k soustavnému výkonu práce vylučuje uložení tohoto trestu, případné negativní stanovisko tento efekt nemá.⁶³

„Trestní příkaz musí obsahovat řádné poučení obviněného o následcích jeho přijetí; trestní příkaz musí být obviněnému oznámen jasným způsobem a obviněnému musí být poskytnuta přiměřená lhůta, aby se mohl poradit s obhájcem.

Sankce uložené trestním příkazem musí být omezeny na sankce peněžité a na ztrátu práv s vyloučením jakéhokoliv trestu odnětí svobody.

Souhlas obviněného s trestním příkazem může být výslovný nebo udělen mlčky a má za následek, že trestní příkaz se rovná rozsudku vynesenému v řádné formě a se všemi právními následky (aplikace principu *ne bis in idem*, možnost nuceného výkonu, záznam v rejstříku trestů).“⁶⁴

„Trestní příkaz má povahu odsuzujícího rozsudku, trestním příkazem nelze obviněného obžaloby zprostit ani upustit od jeho potrestání. Trestním příkazem nelze uložit obviněnému ochranné opatření.

Povahou odsuzujícího rozsudku se rozumí:

- že pravomocný trestní příkaz je závazný a vykonatelný, vytváří překážku věci rozsouzené a následky odsouzení se zapisují do rejstříku trestů;
- že pro možnost podat proti trestnímu příkazu mimořádné opravné prostředky v případě, že proti němu nebyl podán odpor, platí totéž co pro odsuzující rozsudek;
- že obviněný je povinen nahradit náklady trestního řízení;
- že trestní příkaz obsahující výrok o náhradě škody může být exekučním titulem;
- že pokud je v době rozhodování civilního soudu v právní moci trestní příkaz, kterým bylo rozhodnuto, že byl spáchán trestný čin, je civilní soud vázán výrokem, že byl trestný čin spáchán, a výrokem o tom, kdo tento trestný čin spáchal (§ 135 odst. občanského soudního řádu).“⁶⁵

„ Účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému (§ 314e odst. 5 TrŘ).

63 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 929 s.

64 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 68-69 s.

65 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 69 s.

To znamená, že po doručení trestního příkazu obviněnému, resp. dalším oprávněným osobám, již nemůže státní zástupce vzít obžalobu zpět (§ 314g odst. 4 TrŘ).

U trestných činů uvedených v ustanovení § 163 odst. 1 TrŘ, jejichž stíhání je možné pouze se souhlasem poškozeného, má poškozený právo udělený souhlas vzít zpět až do doby, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě (§ 163 odst. 2 TrŘ). Je-li vydán trestní příkaz, je toto právo přiměřeně omezeno na okamžik prvního doručení některé z oprávněných osob. Poškozený poté již nemůže vzít zpět svůj souhlas s trestním stíháním pro některý z trestných činů. Zpětvzetím souhlasu poškozeného se trestní příkaz ruší a samosoudce trestní stíhání zastaví (§ 314g odst. 3 TrŘ).

Doručení trestního příkazu obviněnému má také další závažné důsledky: jde o významný okamžik pro rozlišení mezi souběhem a recidivou.⁶⁶

Chápeme-li trestní příkaz jako formu tzv. odklonu v trestním řízení, můžeme z tohoto vyvodit shodu a rozdíly trestního příkazu a ostatních druhů odklonů:

a) V čem se shodují:

- účel existence a důvod zavedení do právního řádu, kterým je racionalizace systému trestního soudnictví, urychlení vyřizování trestních věcí skutkově i právně jednodušších.
- jde o fakultativní způsob rozhodování, což znamená, že na vydání trestního příkazu nemá obviněný nárok a jeho vydání je zcela na úvaze samosoudce.

b) V čem se liší:

- trestní příkaz má povahu meritorního rozsudku, rozhoduje tedy o vině a trestu
- trestní příkaz je vydán bez součinnosti stran. Samosoudce též neinformuje strany, že hodlá věc vyřídit trestním příkazem. Aktivita stran je patrná v případě podání odporu proti trestnímu příkazu, kdy obviněný usiluje o projednání věci v hlavním líčení a poškozený je dokonce oproti standardnímu řízení znevýhodněn.
- v případě odklonů se strany, zejména obviněný, aktivně zapojují do projednání věci, což u trestního příkazu není splněno.⁶⁷

Institut trestního příkazu prošel zajímavým historickým vývojem. Novelou trestního řádu provedenou zák. č. 178/1990 Sb. byl zrušen jako odporující zásadám trestního řízení.

66 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 70 s.

67 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 71-72 s.

O tři roky později byl novelou trestního řádu z roku 1993 provedenou zák. č. 292/1993 Sb. vrácen. Zatím poslední novelou, která se dotkla trestního příkazu, je novela trestního řádu provedená zák. č. 265/2001 Sb. Tato novela zrušila možnost uložit trestním příkazem nepodmíněný trest odnětí svobody, stanovila možnost uložit trest vyhoštění a zákaz činnosti, v obou případech na pět let a doplnila poučení o právu podat odpor o větu, že po doručení trestního příkazu se může oprávněná osoba odporu výslovně vzdát.⁶⁸

Trestní příkaz nelze vydat (§ 314e odst. 4 TrŘ):

- v řízení ve věcech mladistvých
- v řízení proti osobě, která je zbavena způsobilosti k právním úkonům nebo jejíž způsobilost k právním úkonům je omezena,
- jestliže má být rozhodováno o ochranném opatření,
- jestliže má být uložen souhrnný trest a předchozí trest byl uložen rozsudkem.“⁶⁹

Trestní příkaz neobsahuje slavnostní formuli „Jménem republiky“, jméno a příjmení soudce, dále neobsahuje odůvodnění. Trestním řádem nejsou upraveny podrobnosti týkající se písemného vyhotovení trestního příkazu. Platí tedy obecná pravidla o soudních rozhodnutích.⁷⁰

Obsah trestního příkazu se dělí na tři části:

- a) úvodní část- obsahuje označení soudu, který jej vydal, dne a místo vydání trestního příkazu a označení obviněného způsobem, aby nemohl být zaměněn s jinou osobou;
- b) výroková část:
 - výrok o vině- zde soud vyjadřuje stručně a výstižně skutek, kterého se obviněný dopustil. Jsou zde uvedeny konkrétní údaje ohledně místa, času, způsobu spáchání činu, aby skutek nemohl být zaměněn s jiným. Není nutné, aby skutek vyjádřený ve výroku trestního příkazu byl naprosto identický se skutkem vyjádřeným ve výroku obžaloby. Stačí zachování totožnosti skutku.
 - výrok o trestu- musí odpovídat náležitostem uvedených v § 122 odst. 1 resp. § 124, podobně jako v rozsudku. Trestním příkazem nelze upustit od potrestání.
 - výrok o náhradě škody, jestliže byl uplatněn nárok na její náhradu- nárok na náhradu škody lze uplatnit nejpozději do okamžiku vydání trestního příkazu.

68 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 72 s.

69 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 76 s.

70 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 78 s.

c) Poučení o právu podat odpor včetně poučení, že v případě, kdy obviněný nepodá odpor, vzdává se tím práva na projednání věci v hlavním líčení.⁷¹

„Trestní příkaz je třeba vyhotovit písemně a oznámit, a to doručením (§ 314f odst.2 TrŘ).

Účinky spojené s vyhlášením rozsudku nastávají doručením trestního příkazu obviněnému (§ 314e odst.5). Trestní příkaz se doručuje do vlastních rukou, náhradní doručení je vyloučeno [§ 64 odst. 1 písm. b), odst. 4 a) tr.řádu].

Trestní příkaz se nevyhlašuje, ale jen vyhotovuje. Autentickým zněním je tedy jeho vyhotovení, založené do spisu a podepsané samosoudcem.

Trestní příkaz se doručuje obviněnému, státnímu zástupci a poškozenému, který uplatnil nárok na náhradu škody. Obviněnému se doručuje do vlastních rukou. Má-li obviněný obhájce, doručí se trestní příkaz též jemu.

Nejpozději s doručením trestního příkazu by měla být doručena i obžaloba. Povinnost doručit obžalobu se dovozuje z ustanovení § 196 odst. 2 tr. řádu, neboť doručení obžaloby má význam pro seznámení obviněného s předmětem trestního řízení.”⁷²

Judikatura řešila otázku doručování trestního příkazu v rozhodnutí R 6/1997.V citovaném rozhodnutí byla vyslovena zásada, že obviněnému má být doručen do vlastních rukou opis trestního příkazu. Protože faxová kopie nemá takový charakter, nenastávají jejím doručením účinky spojené s vyhlášením odsuzujícího rozsudku, a to ani v případě, že je obviněnému předána dožádaným soudem a obviněný její přijetí svým podpisem potvrdí.

Nastane-li při doručování trestního příkazu skutečnost, na základě které je tento trestní příkaz v rozporu s trestním zákonem nebo trestním řádem, je třeba trestní příkaz doručit. Nabude-li trestní příkaz právní moci, lze nezákonnost trestního příkazu napravit pouze cestou mimořádných opravných prostředků.⁷³

4.5.3 Opravný prostředek proti trestnímu příkazu- odpor

Poučení o právu podat odpor obsahuje sdělení že:

71 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 78-79 s.

72 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 80 s.

73 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 80 s.

- může být podán do osmi dnů od doručení trestního příkazu,
- může jej podat obviněný, osoby oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, a státní zástupce u soudu, který vydal trestní příkaz.⁷⁴

„Obviněnému se trestní příkaz doručuje do vlastních rukou. Má-li obviněný obhájce, doručí se trestní příkaz též jemu. (Obhájce může účinně podat odpor dříve, než je trestní příkaz doručen obžalovanému, například, pokud je trestní příkaz doručen řádně obhájci a obhájce jej podává ve shodě s vůlí obviněného.)”⁷⁵

Platná právní úprava neumožňuje poškozenému podat proti trestnímu příkazu odpor, což je považováno za nedostatek právní úpravy.⁷⁶

Podání odporu oprávněnou osobou ve lhůtě má za následek zrušení trestního příkazu a povinnost soudce nařídit hlavní líčení. Samosoudce nemůže vrátit věc státnímu zástupci k došetření a nemůže vydat ani nový, třeba pozměněný trestní příkaz. Podaným odporem se trestní příkaz ruší jako celek, nelze podat odpor jen proti některému výroku trestního příkazu, respektive je-li takto podán, má stejné účinky- trestní příkaz se ruší jako celek.

Odpor se posuzuje jako každé jiné podání, tedy ne dle označení, ale rozhodující pro posouzení je obsah odporu.

Není-li odpor oprávněnou osobou podán včas, trestní příkaz se tak stane pravomocným a vykonatelným. V důsledku automatického zrušení trestního příkazu ze zákona včasným podáním odporu oprávněnou osobou nelze podaný odpor vzít zpět (R 1/1975, R 34/1995, R 32/1997). Po doručení trestního příkazu se může oprávněná osoba odporu výslovně vzdát (náleží Ústavního soudu publikovaný pod č. 105/1997 Sb.n. a.u.).⁷⁷

Rozhodnutí (R 64/99- II) říká, že: “Pokud se obviněný, jenž je plně způsobilý k právním úkonům, výslovně vzdal práva odporu, nemůže poté podat odpor ani prostřednictvím svého obhájce.

V takovém případě obviněným podaný odpor nemá účinky uvedené v § 314g odst. 2 tr. řádu. Není-li proti trestnímu příkazu v zákonné lhůtě podán odpor jinou oprávněnou osobou, stane se trestní příkaz pravomocným a vykonatelným.

74 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 79 s.”

75 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 80s.

76 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 80s.

77 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 79s.

Postup soudu, který v takové věci přesto nařídí hlavní líčení, a dokonce vydá rozhodnutí, je v rozporu se zákonem, neboť o podané obžalobě již bylo rozhodnuto pravomocným trestním příkazem. Je-li proti takovému rozhodnutí podán opravný prostředek, je třeba v opravném řízení postupovat podle § 258 odst. písm. a) tr. řádu, popř. podle § 149 odst. 1 tr. řádu, tj. napadené rozhodnutí se bez dalšího zruší.”⁷⁸

Možnost obviněného podat odpor je chápáno jako zachování jeho práva na projednání věci veřejně před soudem v řádném procesu, o kterém mluví Listina základních práv a svobod ve svém čl. 38 odst. 2.⁷⁹

4.6. Teoretické problémy s platnou právní úpravou a její projev v praxi

4.6.1. Reakce na novelu zavádějící zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem

Novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb., jak jsem již zmínil, zavedla zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem, ale je důležité si uvědomit a s tímto názorem souhlasím, že ve své podstatě nám žádný proces, a to ani složitý, časově náročný a nákladný a proti němu ani jednodušší, nezaručí absolutní správnost a spravedlivost soudních rozhodnutí. Někteří kriminologové jsou názoru, že důležitá je z hlediska efektivity trestního řízení jeho rychlost a v neposlední řadě také vysoká pravděpodobnost dopadení a brzkého potrestání, což spojují i s preventivním účinkem.⁸⁰ S tímto míněním většiny kriminologů souhlasím. Jsem rovněž zastáncem preventivního účinku rychlého a efektivního řízení. Dosavadní vývoj procesní koncepce je hledáním jakési optimální cesty mezi oběma možnými krajnostmi (co nejrychlejším- a nejlacinějším- procesem, který ze své podstaty inklinuje k odsuzujícímu rozsudku, a komplikovaným, zdlouhavým a drahým procesem, s maximální jistotou v případě odsouzení). Zjednodušeně lze říci, že „komplikovanost“ procesu je z největší části určována rozsahem práv, která zákon (a soudní praxe) poskytne obviněnému (obhajobě). Každá snaha o zjednodušení a zrychlení procesu pak logicky začíná v omezování těchto práv. Výjimkou není ani posuzovaná novela, a zejména zavedení zrychleného a zjednodušeného řízení, jak v předsoudní, tak soudní fázi.

78 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009, 933 s.

79 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 76s.

80 JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 3, s. 79.

V rámci přípravy novely bylo z mnoha stran (zdaleka nikoliv pouze ze strany Advokátní komory) poukazováno na její přílišný radikalismus, který charakterem ani novele neodpovídá. Jde spíše o rekonfiguraci. Lze souhlasit s konstatováním důvodové zprávy, že „Samotná právní úprava nemůže zaručit, že popsaného efektu trestního procesu (tj. urychlení řízení při respektování požadavků zákonnosti) bude dosaženo- to závisí na aplikační praxi příslušných orgánů státu. Zákon může vytvořit prostředí, které dosažení uvedeného cíle buď účinně napomáhá, nebo mu naopak brání.“ Určitým mementem v tomto směru může být zejména novela č. 292/1993 Sb., která zavedla úřední záznamy o podání vysvětlení v „předprocesní fázi“ (§ 158 odst. 4 tr. ř.), které měly být pořizovány namísto dosavadních „procesních“ výslechů a měly tak odstranit značnou část procesní činnosti orgánů přípravného řízení a omezit na minimum provádění soudního procesu „na nečisto“ v přípravném řízení. V praxi se této možnosti téměř nevyužívá, když soudy a v důsledku toho i státní zástupci trvají na „procesním“ provedení všech důkazů v přípravném řízení.⁸¹ Novela správně řekla, že vše bude záviset na aplikační praxi, kdy je na každém ze subjektu, které se na tomto podílí, aby přispěl dle svých sil a možností k naplnění záměru novely.

Objevují se názory, že novelou trestního řádu provedenou zák. č. 265/2001, která zavedla zkrácené přípravné řízení a na ně navazující zjednodušené řízení před soudem, se zužuje prostor pro užití odklonů v trestním řízení. Pavel Šámal a Peter Sotolář se ve svém článku domnívají, že tento názor není v souladu s novelou trestního řádu ani s charakterem zkráceného přípravného řízení a zjednodušeného řízení před soudem. Zdůrazňují ve svém článku, že novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb. je založena na diferenciaci jednotlivých typů trestního řízení a též přístupu k jednotlivým osobám. Záleží na policejním orgánu a zejména státním zástupci, jaký typ řízení vzhledem k okolnostem případu a osobě podezřelého zvolí. Jde-li o osobu, v jejímž případě lze užít odklon, nemělo by se přistoupit ke zkrácenému přípravnému řízení, ale zahájit trestní stíhání a věc předat probačnímu úředníkovi k provedení úkonů směřujících buď k podmíněnému zastavení trestního stíhání nebo k narovnání. Zkrácené přípravné řízení a na ně navazující zjednodušené řízení před soudem by se mělo užít v případě, že okolnosti případu a osoba podezřelého předpokládají odsouzení podezřelého trestním příkazem či jiným odsuzujícím rozsudkem, který nevede k trestu spojeným s odnětím svobody. Je důležité připomenout, že po přezkoumání návrhu na potrestání dle § 314c odst. 1 písm. a), odst. 2 TrŘ může samosoudce i rozhodnout o podmíněném zastavení trestního stíhání či narovnání a předat věc probačnímu úředníkovi,

⁸¹ JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2002, č. 3, s. 79-80.

který v tomto případě obstarává potřebné dokumenty o obviněném dle § 184 odst. 3 TrŘ).⁸²

4.6.2. Předpoklady konání zjednodušeného řízení před soudem

K předpokladům konání zjednodušeného řízení před soudem navazujícího na zkrácené přípravné řízení je třeba upozornit, že dle trestního řádu v praxi „zkrácené přípravné řízení nelze vést proti osobě, která byla v přípravném řízení vzata do vazby, a to ani, kdyby se ve lhůtě vymezené v § 179b odst. 4 nebo v § 179d odst. 2 písm. a) podařilo zjistit skutečnosti odůvodňující jinak podání návrhu na potrestání a zahájení trestního stíhání, což je odůvodněno tím, že předpokladem rozhodnutí o vzetí do vazby je rozhodnutí o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1. Stejně tak je vyloučeno podat návrh na potrestání podezřelého a vést v jeho trestní věci zjednodušené řízení, jestliže stíhaným skutkem naplnil v jednočinném souběhu skutkové podstaty dvou nebo více trestných činů, z nichž alespoň jeden patří do kategorie trestných činů, ohledně nichž se musí konat vyšetřování. Za těchto okolností lze obviněného postavit před soud pouze podáním obžaloby podle § 176. Totéž platí i pro případy, kdy až po provedeném vyšetřování nebo v jeho průběhu posoudí státní zástupce stíhaný skutek jako trestný čin, ohledně něhož by jinak bylo možné konat zkrácené přípravné řízení. Probíhalo-li totiž ve věci vyšetřování- byť jen proto, že jednání obžalovaného bylo po právní stránce nesprávně kvalifikováno- nelze podat návrh na potrestání ani konat zjednodušené soudní řízení, ale je nutno po provedeném vyšetřování podat obžalobu, o které se bude konat řízení před samosoudcem podle obecných ustanovení.“⁸³

4.6.3. Účinky spojené se zahájením trestního stíhání a účinky spojené se zahájením trestního stíhání při pokračování v trestné činnosti

Novela trestního řádu č. 265/2001 Sb. přinesla do praxe otázku, kdy se vlastně osoba, proti které bylo zahájeno trestní stíhání, stává obviněným?

Jde o § 314b odst. 1 TrŘ, který jasně říká, že trestní stíhání se zahajuje tím, že návrh státního zástupce na potrestání byl doručen soudu.

Celý tento problém v uvedeném případě souvisí s výkladem ustanovení § 314 odst. 1 písm. c), odst. 5 ohledně podezřelého, na něhož státní zástupce podal návrh na potrestání, kdy ve věci došlo posléze k pravomocnému odmítnutí podaného návrhu na potrestání, avšak tato osoba byla přesto vzata rozhodnutím soudu do vazby, ze které byla propuštěna až státním zástupcem v reakci na rozhodnutí soudu.

82 ŠÁMAL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. Zjednodušené řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 3, s. 67.

83 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 730 s.

S touto otázkou souvisí dva názory:

1. účinky zahájení trestního stíhání, které se jinak zahajuje způsobem souladným s § 160 TrŘ, ve vztahu k soudu i podezřelému nastávají doručením návrhu na potrestání.
2. V kontrastu s tímto stanoviskem někteří zastávají názor, který vychází ve své podstatě z úpravy standardního přípravného řízení a následného zahájení trestního stíhání, že účinky zahájení trestního stíhání nastávají ve vztahu k okamžiku, kdy bylo usnesení o zahájení trestního stíhání oznámeno obviněnému. Tento názor neakceptuje vyhotovení či vydání takového usnesení.

Zkrácené přípravné řízení je třeba chápat jako výjimku z principu řádného zákonného procesu a přihlížet k tomu, že jde o specifický způsob prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin.

§ 314b odst. 1 ve větě druhé TrŘ byl shledán plně komformní s principem zákonného (spravedlivého procesu) dle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a rovněž s čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Není možno vzhledem ke specifčnosti institutu zkráceného přípravného řízení a ke zjednodušenému řízení přistupovat tak, že by se § 314b doplnil o další povinnosti, že by samosoudce ještě musel doručit návrh na potrestání obviněnému bezprostředně poté, co byl návrh doručen soudu, nad rámec vymezený § 314b odst.2 věty druhé, jde-li o zadrženého podezřelého, který mu byl předán spolu s návrhem na potrestání, nebo § 196 TrŘ ve spojení § 314b odst. 3 TrŘ, jde-li o ostatní podezřelé. Jde tedy o to, že nelze do právní úpravy doplňovat povinnost samosoudce doručovat návrh na potrestání obviněnému mimo případy, kdy nařídí hlavní líčení.

Vzhledem k výše uvedenému problému s otázkou, kdy nastávají účinky zahájení trestního stíhání, a případu ohledně podání návrhu státního zástupce na potrestání, jeho pravomocnému odmítnutí, rozhodnutí soudu a následném propuštění osoby z vazby lze uzavřít, že:

1. Institut odmítnutí návrhu na potrestání je specifický a ve zjednodušeném řízení nahrazuje vrácení věci státnímu zástupci k došetření. Samosoudce ho může použít až po přezkoumání návrhu na potrestání. Případně, že toto rozhodnutí nabude právní moci, zanikají ex tunc účinky spojené s § 314b. odst. 1. bez ohledu na to, zda návrh na potrestání byl doručen podezřelému či obviněnému nebo se s ním seznámil jeho obhájce.

2. Případně, že ex tunc zaniknou účinky zahájení trestního stíhání dle § 314b odst. 1, není možno, aby samosoudce, v případě odmítnutí návrhu na potrestání i zatím nepravomocného, rozhodl o vzetí obviněného do vazby.- Teoreticky by samosoudce takto mohl rozhodnout, kdyby předpokládal, že bude vyhověno stížnosti státního zástupce proti rozhodnutí o odmítnutí návrhu na potrestání.
3. Osoba, o jejíž vazbě by samosoudce rozhodl po právní moci usnesení o odmítnutí návrhu na potrestání, nemůže být ve vazbě držena, neboť by to bylo v rozporu se zákonem z toho důvodu, že není obviněná ve smyslu § 32 trestního řádu a to bez ohledu na to, zda byla tato osoba s návrhem na potrestání seznámena nebo jí byl doručen.⁸⁴

V souvislosti s otázkou, kdy nastávají účinky zahájení trestního stíhání, se ukázalo jako sporné i to, kdy nastává hranice oddělující pokračování trestného činu od opakování trestného činu, tedy od spáchání samostatného trestného činu.

Oba výše uvedené názory lišící se v okamžiku, kdy nastávají účinky spojené se zahájením trestního stíhání, se shodují v časové hranici oddělující dílčí útoky pokračujícího trestného činu od opakování trestné činnosti i v případě, kdy soud postupuje dle § 314b odst. 1 písm. c) TrŘ, tedy kdy dojde k odmítnutí návrhu na potrestání. Oba názory shodně tvrdí, že od okamžiku podání návrhu na potrestání do zahájení trestního stíhání se všechny útoky spáchané v této době berou za dílčí útoky pokračujícího trestného činu a útoky po zahájení trestního stíhání jsou samostatným trestným činem. K rozporu mezi oběma názory dochází v okamžiku, kdy soudce nepostupuje dle § 314b odst. 1 písm. c) TrŘ. Názor první říká, že ke spáchání samostatného trestného činu dochází již po podání návrhu na potrestání soudu, zatímco druhý názor zastává stanovisko, že ke spáchání samostatného trestného činu dochází až po doručení návrhu na potrestání osobě podezřelé ze spáchání trestného činu. JUDr. Ivo Kouřil nastiňuje situaci, kdy pachatel bude přistižen při spáchání posledního dílčího útoku (který se stane předmětem zkráceného přípravného řízení), či se podobné trestné činnosti dopustí i po sdělení podezření a přiklání se k názoru, že účinky předvídané trestním řádem v § 12 odst. 11, nastávají až okamžikem doručení návrhu na potrestání podezřelému.

⁸⁴ RŮŽIČKA, Miroslav. K otázce, kdy nastávají účinky ve věcech, v nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení. *Justiční praxe*, 2002, č. 4, s. 167-174.

Názor, že účinky spojené se zahájením trestního stíhání v případě pokračování v trestné činnosti nastávají až v okamžiku doručení návrhu na potrestání obviněnému, sdílí i současná soudní praxe.⁸⁵ K účinkům zahájení trestního řízení a trestního stíhání podáním návrhu na potrestání se vyjadřuje také rozhodnutí R 15/2003-II.⁸⁶, dle kterého takové účinky nastávají až doručením návrhu na potrestání obviněnému. Jde-li o trestné činy trvající nebo hromadné, na něž dopadá zásada vyplývající z ustanovení § 12 odst. 11 TrŘ, a pachatel v trestné činnosti pokračuje předtím, než je návrh na potrestání doručen obviněnému, soud musí rozhodnout i o těch částech skutku spáchaných do této doby, byť nejsou popsány v návrhu na potrestání.

4.6.4. Dvě rozdílné procesní situace řízení před samosoudcem

§ 179b odst. 2 TrŘ říká, že zadržený podezřelý má stejná práva jako obviněný. Zadržený podezřelý má právo zvolit si obhájce a radit se s ním bez přítomnosti třetí osoby již v průběhu zadržení. Pokud si podezřelý, který nebude propuštěn ze zadržení, ale bude předán spolu s návrhem na potrestání soudu k provedení zjednodušeného řízení (§ 314b odst. 1,2), ve stanovené lhůtě nezvolí obhájce, je třeba mu jej po dobu, po kterou trvají důvody zadržení, ustanovit. Situace, že po podání návrhu na potrestání nebude mít zadržený obhájce, by měla být v praxi výjimečná i vzhledem k ustanovení § 179b odst. 2 TrŘ.

Po přezkoumání návrhu na potrestání a případném provedení výslechu obviněného samosoudce podle povahy věci může vydat rozhodnutí mimo hlavní líčení (§ 314c odst. 1 a 314e TrŘ), nebo obviněnému doručí předvolání k hlavnímu líčení, které se může s jeho souhlasem konat ihned po výslechu (§ 314b odst. 2 věta druhá TrŘ). Jestliže samosoudce provede hlavní líčení ve lhůtě 24 hodin od předání zadrženého soudu, nemusí být obviněný (obžalovaný) ani vzat do vazby a je možno provést hlavní líčení v rámci jeho zadržení, přičemž je třeba zajistit účast obhájce z důvodu nutné obhajoby v tomto případě (§ 36 odst. 4 TrŘ). Obhájce v takovém případě musí souhlasit se zkrácením lhůty k přípravě na hlavní líčení. Tento souhlas se zkrácením lhůty musí dát i státní zástupce. Jestliže některá z uvedených osob, nesouhlasí se zkrácením lhůty k přípravě na hlavní líčení, samosoudce rozhodne o vazbě obviněného a nařídí hlavní líčení tak, aby pro předvolané osoby byla lhůta pro přípravu na hlavní líčení zachována.⁸⁷

85 Podrobně. KOUŘIL, Ivo. K ustanovení § 314b odst. 1 TrŘ z pohledu pokračování v trestném činu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 3, s. 38-40.

86 ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář*. 5. vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, 2282 s.

87 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 733 s.

Společně s předáním návrhu na potrestání by měl státní zástupce předložit soudu také odůvodněný návrh na vzetí obviněného do vazby. Dále státní zástupce má podat soudci návrh na ustanovení advokáta dle § 39 odst. 1 TrŘ, nezvolí-li si ve lhůtě podezřelý advokáta sám a jde o případ nutné obhajoby dle § 38 TrŘ. V této souvislosti se objevují dva názory, že státní zástupce tuto povinnost vlastně nemá s ohledem na ustanovení § 314b odst. 2 věty třetí TrŘ, které nejasně stanoví, že vezme-li soud obviněného do vazby, umožní mu ve stanovené lhůtě si ho zvolit a teprve poté, co tak neučiní, mu ho ustanoví. Pokud soud rozhodne tak, že obviněného vezme do vazby, je na místě možný i tento výklad. Není totiž rozdílu mezi zadrženým podezřelým předaným soudu s návrhem na potrestání a návrhem na vzetí do vazby a obviněným, který je stíhán a předán soudu s návrhem na vzetí do vazby. Pokud je však obviněný před soudem vyslechnut taktéž k tomu, které skutečnosti považuje za nesporné a zda souhlasí, aby nebyly v hlavním líčení dokazovány, a je-li možno o zadrženém obviněném již meritorně rozhodnout mimo hlavní líčení či formou trestního příkazu, je účast obhájce již v tomto trestním stádiu nutná. Státní zástupce by se měl od podání návrhu na potrestání a nehodlá-li propustit podezřelého ze zadržení snažit, aby si podezřelý v určité přiměřené lhůtě zvolil obhájce, a pokud tak neučiní, nejpozději spolu s návrhem na potrestání podat návrh na jeho ustanovení. Jde o to, aby se včasným splněním povinnosti státního zástupce dle § 179b odst. 2 TrŘ ulehčilo soudu⁸⁸

Naopak, není-li, jak je ustanoveno v § 314b odst. 3, podezřelý zadržen, samosoudce podle protokolu o výslechu podezřelého posoudí, zda je třeba obviněného předvolat k výslechu nebo je možné ihned nařídit hlavní líčení.

„Nepochybné je, že když samosoudce zvolí první variantu a provede výslech obviněného, může za splnění zákonných předpokladů vydat veškerá rozhodnutí, která lze vydat v hlavním líčení nebo mimo hlavní líčení. Zvolí-li samosoudce druhou variantu, tedy nepředvolá obviněného k výslechu, měl by v zásadě, pokud nevyužije postup podle § 314c odst. 1, nařídit hlavní líčení. Ani v tomto případě však nelze úplně vyloučit některá procesní řešení mimo hlavní líčení, a to i po jeho nařízení, ale ještě před jeho zahájením, vystanou-li okolnosti předpokládané ustanovením § 231 (viz přiměřeně R 5/1999). V praxi to může být aktuální zvláště tehdy, vyvstanou-li okolnosti opodstatňující zastavení trestního stíhání vzhledem k jeho nepřípustnosti nebo okolnosti odůvodňující postoupení věci jinému orgánu nebo její vrácení státnímu zástupci.

88 VRTĚL, Petr. Dokazování po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 9, s. 255.

Problematický nebo přímo vyloučený bude na druhé straně tento postup v případech, kdy lze vydat rozhodnutí mimo hlavní líčení jen na základě komplexního zhodnocení právně významných a procesně použitelných důkazů a tyto nejsou k dispozici.“⁸⁹

Dle JUDr. Vrtěla za situace, kdy podezřelý nebyl zadržen, stanoví § 314b odst. 2 TrŘ zdánlivě pouze dvě možnosti- obviněného vyslechnout, nebo nařídit hlavní líčení. Zužující výklad tohoto ustanovení dává možnost vydat trestní příkaz ve zjednodušeném řízení teprve po předchozím výsledku obviněného, pokud není nařízeno hlavní líčení. Tímto by se popřel původní účel novely trestního řádu provedené zák. č. 265/2001- urychlit trestní řízení. JUDr. Vrtěl navrhuje, aby se § 314b odst. 3 TrŘ pro ujasnění situace doplnil o dovětek, nepostupuje-li se dle § 314e odst. 1. Současná praxe se kloní spíše k rozšiřujícímu výkladu, aby se tak neblokovalo ustanovení § 314e odst. 1. Tak jako JUDr. Šámal i JUDr. Vrtěl připouští, že asi je nutný výslech obviněného, pokud se má rozhodnout některým ze způsobů mimo hlavní líčení, např. podmíněné zastavení trestního stíhání dle § 307 TrŘ, když protokol o výsledku podezřelého lze použít pouze v hlavním líčení. Nelze však opomíjet práva poškozených, kteří nebyli dosud poučeni o svých právech podle § 43 TrŘ, a pro případy odklonu je jejich spolupráce nutná. Věc je z tohoto důvodu vhodné projednat v hlavním líčení.⁹⁰

4.6.5. Postup zadržení podezřelého

K postupu zadržení podezřelého JUDr. Petr Vrtěl, který ve svém článku upozorňuje, že i na zjednodušené řízení se vztahují obecná ustanovení upravující obecný způsob trestního řízení, což plyne i z § 290 TrŘ poznamenává: „, To znamená, že se nám velice zužuje prostor pro okamžité nařízení a konání hlavního líčení po výsledku obviněného. Velmi by mě totiž zajímalo, jak do 24 hodin od podání návrhu na potrestání doručím návrh na potrestání a vyrozumění o konání hlavního líčení poškozenému a pokud se mi to podaří, jak pomínu nutnost zachování alespoň třídní lhůty na přípravu poškozenému, i když se mi obžalovaný a státní zástupce svých lhůt na přípravu vzdají. Nikde jsem nenašel ustanovení, naštěstí, které by poškozeného jeho práv obecně mu daných, vylučovalo. To samozřejmě platí i pro postup, že nenařídím a nekonám hned hlavní líčení, ale zamýšlím vydat hned trestní příkaz anebo jiné rozhodnutí mimo hlavní líčení, když ve zkráceném přípravném řízení není poškozený poučen o svých právech ve smyslu § 46 TrŘ. V určitém případě nelze opomenutí práv poškozeného tolerovat a je nutno za použití § 314c odst. 1 písm. a) TrŘ vrátit věc k došetření státnímu

89 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 733 s.

90 VRTEĚL, Petr. Dokazování po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 9, s. 256.

zástupci, i když se v podstatě jednalo o fázi před zahájením trestního stíhání, je-li poškozený oznamovatelem a nebylo dodrženo ust. § 59 odst. 4 TrŘ. Pokud však poškozený oznamovatelem nebyl, nemá samosoudce na vybranou a musí poučit poškozeného sám, pokud je z předloženého spisu aspoň patrné, kdo v úvahu jako poškozený přichází. V takovém případě ale nemůže ihned konat hlavní líčení, ani vydat trestní příkaz ani učinit jiné rozhodnutí mimo hlavní líčení, aniž by nejprve poučil poškozeného o jeho právech a poskytl mu možnost jejich uplatnění. V takovém případě však lze ještě využít ust. § 44 odst. 4 TrŘ a velkými tučně tištěnými písmeny se ve vyrozumění poškozeného dotázat, zda se procesních práv vzdá. I tak ovšem můžu konat hlavní líčení bez poškozeného, jen je-li mu vyrozumění řádně doručeno.“⁹¹

4.6.6. Co zkoumat z návrhu na potrestání

JUDr. Petr Vrtěl se zabýval v odborném článku i tím, co z návrhu na potrestání zkoumat.

Po té, co soudce dostane návrh na potrestání a není současně zadržen podezřelý, přezkoumá tento návrh ze všech hledisek dle § 181 odst. 1 a § 186 TrŘ. Soudce tak zkoumá příslušnosti a důvody, dle § 186 písm. b),c),d) TrŘ i postup policejního orgánu a objasnění všech skutkových okolností. Tato dvě hlediska nedávají velký prostor k tomu, co zkoumat.

V praxi, kdy se u obžaloby zkoumá totožnost skutku⁹², není v případě návrhu na potrestání jasné, co vlastně zkoumat.

Ustanovení o totožnosti skutku jako v § 176 odst. 2 TrŘ, v ustanoveních o zkráceném přípravném řízení nenajdeme. V § 179c odst. 1 TrŘ je sice stanoveno, že zprávu o výsledku řízení předkládá policejní orgán o tom, jaký trestný čin je spatřován ve skutku, pro který je sděleno obvinění, ale výslovné zakotvení totožnosti skutku ve sdělení podezření či v záznamu o zahájení úkonů trestního stíhání a návrhu na potrestání nenalezneme. Může se tedy lehce stát, že skutkové okolnosti popsané ve sdělení podezření budou v návrhu na potrestání rozšířeny na podkladě dalšího prověřování, aniž byl k tomu podezřelý dále vyslechnut. To sebou může přinést i změnu právní kvalifikace takového skutku v návrhu na potrestání, např. § z 196 odst. 1 na § 196 odst. 1, 3 či na § 196 odst. 2 .

91 VRTĚL, Petr. Ztížené řízení před samosoudcem. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 4, s. 111.

92 JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 340 s.

„Obžalobou je soud vázán jen potud, že i po změnách, které doznala podoba skutku v důsledku této jeho činnosti, musí jít stále o týž skutek, který byl uveden v obžalobě. Musí být zachována totožnost skutku.“

Co v takové situaci může učinit samosoudce? S ohledem na velmi neformální stručnou úpravu zkráceného přípravného řízení nenalezneme takovou procesní vadu, pro kterou by mohl věc vrátit k došetření a případný výsledek obviněného si bude muset sám provést tak, jak tomu napovídá § 314b odst. 3 TrŘ. Zůstává totiž otázkou, co vlastně může samosoudce přezkoumávat ve smyslu § 314c odst. 1 TrŘ, když má před sebou výsledky pouze neformálního přípravného řízení bez provedení důkazů a za neexistence takových pravidel jako je např. seznámení podezřelého s výsledky přípravného řízení.⁹³

4.6.7. Označení nesporných skutečností

Možnost obžalovaného učinit prohlášení o nesporných skutečnostech, která je typická pro zjednodušené řízení před soudem a je ustanovena v § 314d odst. 2 TrŘ, je třeba odlišovat doznání.

JUDr. Šámal a JUDr. Sotolář řeší ve svém článku otázku, zda obžalovaný může vzít své prohlášení zpět a zda poté je soud povinen provést dokazování ohledně skutečností, o nichž rozhodl na základě prohlášení stran, že nebudou dokazovány: „V tomto směru je třeba připomenout, že soud rozhoduje v hlavním líčení usnesením, jímž upravuje způsob provedení důkazů, a které samosoudce nevyhotovuje a jen ho zaznamená do protokolu o hlavním líčení (§ 136 odst. 1 TrŘ), přičemž jde o procesní rozhodnutí, proti němuž není stížnost přípustná. Zpětvzetí prohlášení ze strany obžalovaného, ale i státního zástupce zákon nevyklučuje, a proto je podle našeho názoru přípustné, přičemž je možné ho učinit i předtím než soud rozhodne podle § 314d odst. 2 TrŘ, kdy logicky soud již takové rozhodnutí učinit nemůže a je povinen v hlavním líčení o všech skutečnostech provést potřebné dokazování. Pokud k zpětvzetí dojde až po rozhodnutí soudu, automaticky to neznamená, že se musí provést o takových skutečnostech dokazování. Jistě tomu tak bude, pokud zpětvzetí prohlášení ve smyslu § 314d odst. 2 bude zdůvodněno takovým způsobem, že vyvolá pochybnosti o dříve učiněných prohlášeních. (srov. Znění § 314 d odst. 2 věta druhá i.f. TrŘ). Na druhé straně, pokud by šlo jen o obstrukce ze strany obžalovaného, mohl by soud setrvat na svém rozhodnutí, které bylo učiněno v souladu se zákonem. Definitivně by bylo třeba tuto otázku pak v takovém případě řešit na podkladě případného odvolání v odvolacím řízení.“⁹⁴

Označení nesporných skutečností obžalovaným, které soudem následně nebudou prokazovány rozebral JUDr. Vrtěl ve svém článku, kdy poukázal na rozdíl mezi trestním a civilním řízením, kdy se vzdáleně dostává i do trestního řádu obdoba pro kontumační

93 VRTĚL, Petr. Ztížené řízení před samosoudcem. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 4, s. 109.

94 ŠÁMAL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. Zjednodušené řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 3, s. 70.

rozhodnutí a pro rozsudek pro uznání upravené v občanském soudním řádu v § 153 a 153b. Podle mého názoru JUDr. Vrtěl správně upozorňuje, že je důležité si uvědomit odlišnost trestního řízení civilního, kdy v trestním řízení obžalovaný může označením určitých skutečností za nesporné zakrýt svou trestnou činnost či trestnou činnost jiného pachatele. Je třeba mít na paměti, že stále existuje zásada vyjádřená § 2 odst. 5 TrŘ., dle které doznání obviněného nezavazuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny okolnosti případu. § 314d odst. 2 sice omezuje možnost od upuštění dokazování na situace, kdy nejsou závažné důvody o těchto skutečnostech pochybovat, ale jistě by věci jen prospělo doplnit tuto odchylku v dokazování do základních zásad trestního řízení v § 2 odst. 5 TrŘ. V praxi bude muset soud důkladně zvažovat, zda taková prohlášení stran, zejména obžalovaného, budou v daném případě v souladu s dalšími provedenými důkazy, kterým budou zejména časté úřední záznamy.⁹⁵

Stanovisko a prohlášení obviněného vzhledem k nesporným skutečnostem musí být výslovné a bezpodmínečné a nelze jej dle JUDr. Vrtěla dovozovat pouze z jeho doznání. Obviněný musí být dotázán, které skutečnosti se z jeho pohledu jeví nespornými a nepožaduje tak jejich dokazování. Totéž je třeba učinit po skončení výslechu obviněného i u státního zástupce. Poté je možno v souladu s § 314d odst. 2 TrŘ vyhlásit, že s ohledem na zjištěné skutečnosti za souhlasu obviněného a státního zástupce se upouští od dokazování skutečností, které strany označily za nesporné. Tento postup vyžaduje přesnou protokolizaci jak skutečnosti uvedených v procesních prohlášeních obžalovaného a státního zástupce, tak jejich zopakování v uvedeném usnesení. Zpravidla se bude jednat o celkovou skutkovou větu uvedenou v návrhu na potrestání.⁹⁶

Častým projevem v praxi je, že po vydání tohoto usnesení se upouští od dokazování okolností uvedených ve skutkové větě uvedené v návrhu na potrestání a nedojde k tomu, že by bylo nutné využít dalšího způsobu dokazování a to čtení úředních záznamů o vysvětlení osob a o provedení dalších úkonů ve smyslu § 158 odst. 3,5 TrŘ. Jedná se o jedinou výjimku použitelnosti uvedených úředních záznamů jako důkazů v trestním řízení. Za nesporné nebude zřejmě možné označit ty skutečnosti, které je třeba prokazovat ve vztahu k obžalovanému. Zvláště např. provedení listinného důkazu dle § 213 odst. 1 TrŘ čtením opisu rejstříku trestů či zprávou o dobré pověsti obžalovaného. Nespornost lze spatřovat ve skutečnostech obsažených ve skutkovém ději. Dojde-li k doznání obžalovaného a jeho souhlasu spolu se

95 VRTEĚL, Petr. Ztížené řízení před samosoudcem. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 4, s. 111.

96 VRTEĚL, Petr. Dokazování po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 9, s. 256.

státním zástupcem, aby nebyly dokazovány všechny skutkové okolnosti obsažené ve skutkové větě, je dokazování ve zjednodušeném řízení velmi rychlé a toto je nutno považovat za přínos zjednodušeného řízení před soudem. V případě, že se obžalovaný nedozná, nedá souhlas k přečtení úředních záznamů, probíhá dokazování klasickým způsobem jako po podání obžaloby v nařízeném hlavním líčení.⁹⁷

4.6.8. Povaha dokazování ve zjednodušeném řízení před soudem

„Zákonodárce vzhledem k tomu, že se s vlastním procesním dokazováním počítá až v hlavním líčení a trestní příkaz se naopak vydává bez projednání věci v hlavním líčení, chtěl zcela zjevně předejít nesprávnému výkladu, že ve zkráceném přípravném řízení, které je vlastně celé prováděno v rámci postupu před zahájením trestního stíhání, nejsou opatřeny „důkazy v procesní podobě“ a že tedy skutkový stav není či nemůže být jimi spolehlivým způsobem prokázán. To souvisí i se zcela jiným pojetím dokazování po novele trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb., kde za důkazy jsou považovány za určitých podmínek i protokoly sepsané před zahájením trestního stíhání (srov. § 158 odst. 8 TrŘ, § 158a TrŘ a ve zkráceném řízení zejména i protokol o výsledku podezřelého podle § 179b odst. 3 TrŘ) a vysvětlení osob zachycená ve formě úředního záznamu, což vyplývá z ustanovení § 314d odst. 3. TrŘ.“⁹⁸

4.6.9 Trestní příkaz

V praxi je namítáno, že trestní příkaz je možné vydat jen po výsledku obviněného, což by mohlo činit potíže v případě, kdy nebyl zadržen podezřelý a nebyl tak předán dle § 314b odst. 2 TrŘ. Toto je vyvozováno z § 314b odst. 3 TrŘ, které přechází dle pořadí § 314c i 314e odst. 1 TrŘ, ale dle situací následuje až po postupech popsanych ve zmíněných §§. S předpokladem, že výsledek obviněného by nepřinesl nic nového pro případné vydání trestního příkazu a zvláště tehdy, má-li samosoudce k dispozici výsledek podezřelého sepsaný ve smyslu § 179b odst. 3 TrŘ, kdy podezřelému muselo být sděleno, že spáchání jakého skutku je podezřelý a jaký trestný čin je v tomto skutku spatřován. Výsledek podezřelého by měl být obsahově shodný s výsledkem obviněného. Z těchto důvodů JUDr. Šámal a JUDr. Sotolář jsou názoru, že k vydání trestního příkazu ve smyslu § 314e TrŘ není nutný výsledek obviněného podle § 314b odst. 2,3 TrŘ. Na druhé straně provedení tohoto výsledku samosoudcem, pokud ještě nebylo zahájeno hlavní líčení (srov. R 4/1975), nebrání vydání trestního příkazu podle § 314e TrŘ.⁹⁹

97 VRTĚL, Petr. Dokazování po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 9, s. 256.

98 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 731 s.

99 ŠÁMAL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. Zjednodušené řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 3, s. 70.

4.6.10. Odpor

Proti trestnímu příkazu vydanému ve zjednodušeném řízení lze podat odpor. „Určitým problémem by mohlo být vázání možnosti vzdát se práva na odpor na předchozí doručení trestního příkazu (na rozdíl od rozsudku, kde se mohou oprávněné osoby vzdát odvolání již po jeho vyhlášení). Před zavedením zkráceného přípravného řízení byl trestní příkaz vydáván bez přítomnosti obviněného mimo hlavní líčení, takže taková úprava byla logická. Ve zjednodušeném řízení však samosoudce může trestní příkaz vydat ihned po výsledku obviněného dle § 314b odst. 2 TrŘ za jeho přítomnosti. Při důsledné aplikaci citovaného ustanovení § 314g odst. 1 TrŘ by bylo nutno nejprve trestní příkaz vyhotovit a doručit obviněnému a státnímu zástupci, kteří by se následně mohli práva podat proti němu odpor vzdát. Tento rozdíl oproti postupu po vyhlášení rozsudku však není dle JUDr. Zlámala opodstatněný (mj. otevírá prostor pro průtahy v řízení způsobené nezdary při doručování rozhodnutí některým pachatelům) a v praxi také soudy připouštějí vzdání se práva podat odpor bezprostředně po jeho vyhlášení, ke kterému dochází po skončení výsledku dle § 314b odst. 2 TrŘ.“¹⁰⁰

4.6.11. Městský soud v Praze k problematice zjednodušeného trestního řízení

Městský soud v Praze se jako soud odvolací zabýval odvoláním obžalovaného V.H. podaným proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1 č.j. 1 T 10/2003-32 ze dne 5.2. 2003 a postupem podle § 258 odst. 1 TrŘ zrušil napadený rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně k novému rozhodnutí.¹⁰¹

Z rozhodnutí Městského soudu v Praze vyplynulo:

„1. Důvodem nutné obhajoby v zjednodušeném řízení je již zadržení podezřelého (§179b odst. 2 TrŘ), proto musí mít podezřelý obhájce zásadně již před konáním svého výsledku (§179b odst. 2 a § 314b odst. 2 TrŘ). Dodatečné ustanovení obhájce postupem podle § 39 odst. 1 TrŘ mohou odůvodnit pouze specifické okolnosti případu, například velice krátká doba mezi zadržením podezřelého a jeho výsledkem, v níž podezřelý nemůže reálně využít své právo zvolit si obhájce.

2. Rozhodnutí o vzetí podezřelého do vazby nebo o jeho propuštění ze zadržení musí být ve zjednodušeném soudním řízení učiněno před konáním hlavního líčení podle § 314d TrŘ, a to i v případě, že podezřelý souhlasí s jeho konáním vzápětí po svém výsledku (§ 314b odst. 2 TrŘ).

100 VRTEĚL, Petr. Právní úprava zkráceného řízení z perspektivy rekodifikace trestního procesu. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 10, s. 299-300.

101 MĚSTSKÝ SOUD V PRAZE. K problematice zjednodušeného trestního řízení. *Trestněprávní revue*, 2009, č.3, s. 87-88.

Jestliže soudce vezme podezřelého do vazby, není možné konat hlavní líčení v nepřítomnosti obhájce (§ 202 odst. 4 TrŘ).

3. O upuštění od dokazování skutečností označených obviněným a státním zástupcem za nesporné je třeba v zjednodušeném soudním řízení rozhodnout usnesením (§ 314d odst. 2 TrŘ). Toto usnesení má povahu rozhodnutí upravující řízení a není proti němu přípustná stížnost.

4. Základním předpokladem postupu podle § 314d odst. 2 TrŘ je to, že státní zástupce a obviněný učinili svými výslovnými prohlášeními určité skutkové okolnosti nespornými. Takové prohlášení obviněného není možné směřovat s jeho doznáním a obviněný jej může učinit, i když ve své výpovědi popřel svou účast na stíhaném činu. Závěr o tom, zda je něco ze skutkových okolností případu nesporné, nemůže proto soud opřít toliko o své vlastní vyhodnocení obsahu výpovědi obviněného a vyjádření učiněného státním zástupcem. S ohledem na to není možné upustit od dokazování určitých skutečností pouze s argumentem, že obviněný ve své výpovědi učiněné před soudcem rozhodujícím o jeho vazbě popsal podstatné skutkové okolnosti ve shodě s návrhem na potrestání státního zástupce.

5. Odsuzující výrok rozsudku není možné založit výlučně na skutečnostech, které učinili obviněný a státní zástupce nespornými, aniž by vůbec bylo provedeno dokazování, neboť ostatní zjištěné skutečnosti vylučující pochybnosti o pravdivosti shodných prohlášení obviněného a státního zástupce ve smyslu § 314d odst. 2 TrŘ musí vyplývat z provedených důkazů.¹⁰²

4.6.12. Zvukový záznam a písemný protokol o hlavním líčení

Jestliže hlavní líčení bylo zaznamenáno na zvukový záznam, není třeba vyhotovovat písemný protokol, vzdá-li se státní zástupce i obviněný oprávněného prostředku proti rozhodnutí a na vyhotovení protokolu o hlavním líčení netrvalí, anebo žádná z oprávněných osob nepodá opravný prostředek a rozhodnutí nabude právní moci. V takovém případě vyšší soudní úředník nebo protokolující úředník vyhotoví pouze stručný záznam o průběhu hlavního líčení, ve kterém se uvede jen místo a doba trvání líčení, přítomné osoby, seznam provedených důkazů a výrok rozsudku s uvedením použitých zákonných ustanovení. Nestanoví-li předseda senátu jinak, je třeba záznam uchovat po dobu jednoho roku od právní moci rozhodnutí.¹⁰³

102 VRTĚL, Petr. Právní úprava zkráceného řízení z perspektivy rekodifikace trestního procesu. *Trestněprávní revue*, 2008, č. 10, s. 299-300.

103 ŠÁMAL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. Zjednodušené řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 3, s. 70.

4.6.13. Zhodnocení fungování zjednodušeného řízení před soudem JUDr. P. Zemanem.

JUDr. Zeman zhodnotil naplnění očekávání z úpravy zjednodušeného řízení před soudem v praxi docela kritickými slovy: „Zjednodušení a zrychlení soudní fáze řízení se již tolik nezdařilo, především proto, že se nepodařilo zjednodušené řízení před soudem oprostít od obecných nedostatků soudního řízení v ČR (problémy s doručováním a nekázeň předvolaných osob v případech kdy podezřelý není předán soudu spolu s návrhem na potrestání)“¹⁰⁴

104 VRTĚL, Petr. Právní úprava zkráceného řízení z perspektivy rekonstrukce trestního procesu. Trestněprávní revue, 2008, č. 10, s. 300.

5. Komparace s obecným soudním řízením

Odchyly od obecného soudního řízení

1. „Řízení koná samosoudce, který má stejná práva a povinnosti jako senát a jeho předseda“¹⁰⁵
2. „Samosoudcem, může být jen soudce (čl. 94 odst.1 věta druhá Úst) a nikoliv přísedící (čl. 94 odst. 2 Úst a § 60 a násl. SSZ).“¹⁰⁶ Samosoudce rozhoduje jen v řízení v prvním stupni v řízení před okresním soudem. Jde o široký okruh případů tvořící podstatnou část agendy okresních soudů, ale osoby oprávněné podat opravný prostředek, mohou senátního rozhodnutí dosáhnout v řízení ve druhém stupni před krajským soudem.¹⁰⁷
3. „Předběžné projednání obžaloby podle § 314c samosoudce nekoná. Podle § 314c odst. 1 přezkoumá však samosoudce obžalobu z hledisek uvedených v § 181 odst. 1 a § 186, může učinit převážnou část rozhodnutí, která je možno učinit při předběžném projednání obžaloby (srov. § 314c odst. 1), ustanovení § 189 až § 195 se užití přiměřeně I na řízení před samosoudcem.
4. Nekoná neveřejné zasedání (§ 314b odst. 5); § 314b odst. 5 lze ovšem vykládat jen v tom smyslu, že samosoudce nerozhoduje o přezkoumání obžaloby v neveřejném zasedání (viz. 50/1971 Sb. rozh. tr.).
5. Podmíněně zastavit trestní stíhání podle § 307 odst. 1 nebo schválit narovnání podle § 309 odst. 1 může samosoudce i v rámci přezkoumání obžaloby podle § 314c.
6. Neučiní-li samosoudce žádné z rozhodnutí uvedených v § 314c odst. 1, nařídí ve věci hlavní líčení. Shledá-li samosoudce v tomto hlavním líčení, že žalovaný skutek je třeba posoudit odchylně od obžaloby jako trestný čin, k jehož projednání není příslušný, postoupí věc podle § 222 odst. 1.
7. Věci, ve kterých se konalo zkrácené přípravné řízení, samosoudce projedná ve smyslu § 314b odst. 1 ve zjednodušeném řízení.
8. „Trestní stíhání se zahajuje tím, že soudu je státním zástupcem doručen návrh na potrestání podezřelého.“¹⁰⁸ (§ 314b odst.1; k účinkům doručení na potrestání viz. též č. 15/2003-II Sb. rozh. tr.).“¹⁰⁹

105 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 696 s.

106 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 727 s.

107 ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, 727 s.

108 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 697 s.

109 CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Linde, 2006, 714 s.

9. Dále se odlišují situace popsané v § 314b odst. 2 TrŘ, kdy byl soudu s doručením návrhu předán zadržený podezřelý a situace dle § 314b odst. 3 TrŘ, kdy nebyl podezřelý zadržen.¹¹⁰
10. „Při hlavním líčení ve zjednodušeném řízení samosoudce nejprve vyslechne obviněného, event. za procesních podmínek obdobným § 207 odst. 2 přečte protokol o výslechu podezřelého. Poté může samosoudce rozhodnout o upuštění od dokazování těch skutečností, které procesní strany označily za nesporné, a s ohledem na ostatní zjištěné skutečnosti není závažného důvodu o těchto prohlášeních pochybovat. Se souhlasem stran procesu může samosoudce přečíst i úřední záznamy osob a provedení dalších úkonů (viz. § 314d odst. 2).“¹¹¹
11. „Za podmínek uvedených v § 314d odst. 3 je možno vyhotovit zjednodušený písemný rozsudek.“¹¹²
12. Zvláště závažnou odchylku od obecného způsobu trestního řízení ovšem stanoví především § 314e, podle něhož může samosoudce (meritorně) rozhodnout věc bez jejího projednání v hlavním líčení vydáním trestního příkazu.¹¹³
13. Z hlediska nutnosti zastoupení obviněného z trestního řádu plyne rozdíl a současně i praktická nejasnost, od kterého okamžiku vlastně má mít obviněný advokáta. Jde o ustanovení § 36 odst. 4 TrŘ, § 38, § 179b odst. 2 TrŘ a § 314b odst. 2 TrŘ.

U mladistvého v případě nutné obhajoby je třeba zmínit rozhodnutí R 50/2002¹¹⁴, které říká, že v případě řízení proti mladistvému musí mít mladiství obhájce až od doručení návrhu na potrestání soudu.

Z usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14.8. 2003, sp. zn. 7 To 389/2003 plyne, že důvodem nutné obhajoby v zjednodušeném řízení je již zadržení podezřelého.¹¹⁵

Rád bych zde zmínil i usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17.2.2010 sp. zn. 6 Tdo 1248/2009, v němž se vyjadřuje ke zjednodušenému řízení, zadržení, nutné obhajobě a k § 179b TrŘ takto:

111 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 698 s.

112 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 698 s.

113 JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 698 s.

114 ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář*. 5. vydání. Praha: Studio OKRIM, 2005, 2282 s.

115 MĚSTSKÝ SOUD V PRAZE. K problematice zjednodušeného trestního řízení. *Trestněprávní revue*, 2009, č.3, s. 87-88.

„Povinnost orgánu konajícího zkrácené přípravné řízení uvedená v ustanovení § 179b odst. 2 věta druhá se týká zvláštního důvodu nutné obhajoby a znamená, že je nutné stanovit podezřelému přiměřenou lhůtu ke zvolení obhájce (může jít i o lhůtu určenou v hodinách) a pokud podezřelý tak neučiní, zajistit, aby mu byl obhájce ustanoven, a to již v době, kdy se stane zřejmé, že podezřelý nebude ze zadržení propuštěn, ale bude později nejdéle však ve lhůtě 48 hodin předán s návrhem na potrestání soudu k provedení zjednodušeného řízení. Jde o to, aby podezřelý měl obhájce po dobu provádění úkonů ve zkráceném přípravném řízení, což je důležité zejména u jeho výslechu.“¹¹⁶

14. Rozdíl při uplatnění zásad:

Základní zásady trestního řízení vyjádřené v trestním řádu v § 2 se nejúplněji uplatňují v nejdůležitějším stadiu trestního řízení - v hlavním líčení, eventuálně i ve veřejném zasedání soudu.¹¹⁷

Ve zjednodušeném řízení před soudem při použití trestního příkazu se totiž neuplatní některé základní zásady trestního řízení, zejména zásada obžalovací, zásada bezprostřednosti a ústnosti, zásada veřejnosti a je oslabeno právo obviněného na obhajobu. Zvláště citelná je tato okolnost u zásady veřejnosti, neboť přímé výchovné působení soudu může být v některých případech nejdůležitějším převýchovným podnětem ve vztahu k obviněnému.¹¹⁸

Myslím, že v případě zjednodušeného řízení před soudem má svůj největší význam zásada rychlosti trestního řízení.

116 usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. 6 Tdo 1248/2009

117 JELÍNEK, Jiří, a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010, 121 s.

118 JELÍNEK, JIŘÍ a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges 2009, 929 s.

6. Zahraniční právní úprava podobná zkrácenému přípravnému řízení a na ně navazujícímu zjednodušenému řízení před soudem

V této kapitole příkladně uvádím země, které se snaží méně závažné trestné činy řešit v přípravném řízení a na ně navazujícím soudním řízení, které se odlišuje od klasické formy trestního řízení zejména typem trestných činů, povahou dokazování, celkovým zrychleným a zjednodušeným průběhem.

Záměrně jsem zvolil země zastupující kontinentální právní řád a jsou tak blízké našemu právnímu řádu. Do protikladu k těmto třem zemím (Francii, Německu a Slovenské republice) jsem uvedl i Skotsko, které reprezentuje anglosaský právní systém.

„Francie:

Podle článku 53 trestního řádu Francouzské republiky ve znění k 10. 3. 2004 se zločin nebo přečin kvalifikuje jako flagrantní, pokud je přímo páčán nebo je zcela zřejmé, jak a kým byl spáchán. Jde také o čin flagrantní, pokud k němu došlo před krátkou dobou, podezřelá osoba byla přistižena při činu na základě oznámení občanů, byla přistižena při tom nebo poté, kdy se věci zmocnila, nebo jsou známy důkazy nebo stopy, na základě kterých lze usuzovat, že tato osoba se účastnila zločinu nebo přečinu. V případě, kdy byl čin označen za flagrantní, vyšetřování je vedeno pod dozorem prokurátora, za podmínek, které stanoví trestní řád a to nejdéle po dobu 1 týdne. V případě, že trestní řízení nemůže být v této lhůtě skončeno, může prokurátor prodloužit lhůtu o další týden. Jestliže ani v této lhůtě, řízení ukončeno nebude, musí být nařízeno vyšetřování.

Německo:

I německý trestní řád předpokládá možnost vést zrychlené trestní řízení. V trestním řízení vedeném před trestním soudem může soud nebo senát na základě návrhu prokurátora rozhodnout o tom, že bude vedeno zrychlené řízení. Podmínkou takového řízení je, že důkazní situace je jednoduchá nebo důkazy jsou zcela jednoznačné a věc je vhodná pro okamžité projednání. Tomuto způsobu řízení pak ustanovení § 418 - § 420 přizpůsobují jednak průběh hlavního líčení, s omezenou dobou pro námitky proti obžalobě, s omezeným rozsahem případné trestní sankce a zjednodušeným způsobem provádění důkazů.

Zrychlené řízení tedy probíhá toliko před soudem. Prokurátor této formě řízení patrně ovšem podřídí i průběh a rozsah přípravného řízení.¹¹⁹

Slovenská republika:

Slovenská republika zavedla zkrácenou formu přípravného řízení zákonem č. 422/2002 Z.z., ovšem v současné době je tato úprava součástí rekodifikovaného trestního práva procesního – zákona č. 301/2005 Z.z. (část druhá, hlava 2, díl 2., § 202 a násl. trestního řádu). Název zkráceného řízení zní zkrácené vyšetřování. Koná se o všech přečinech s výjimkou případů, kdy je obviněný ve vazbě, ve výkonu trestu odnětí svobody, na pozorování ve zdravotnickém ústavu nebo pokud prokurátor nařídí konání standardního vyšetřování.

Zkrácené vyšetřování o přečinech, u nichž zákon stanoví TOS s hranicí nepřevyšující 3 roky, provádí policejní orgán, zatímco o ostatních přečinech pak vyšetřovatel.

Lhůta pro zkrácené vyšetřování je 2 měsíce a počátek nastává od okamžiku sdělení obvinění konkrétní osobě. Policejní orgán však i po uplynutí této lhůty se souhlasem prokurátora může zejména v jednotlivých úkonech zkráceného vyšetřování pokračovat.

Slovenská úprava ovšem zakotvuje, kromě shora uvedeného modelu, ještě řízení, které praktici označují jako „super-rychlé“ a které se týká případů, kdy osoba zadržaná jako podezřelá při spáchání přečinu (horní hranice TOS 3 roky), nebo zastižená na útěku, která nebyla propuštěna na svobodu, je předána nejpozději do 48 hodin od zadržení soudu spolu s obžalobou a se spisem. Další podmínkou je, že prokurátor z některého vazebního důvodu navrhne, aby obviněný byl vzat do vazby. V takovém případě se koná řízení před soudcem pro přípravné řízení, který vyslechne obviněného a rozhodne o vazbě. Současně přednostně určí termín konání hlavního líčení, zpravidla nejdéle ve lhůtě 15 pracovních dnů od podání obžaloby, za podmínky, že věc nevyřídí trestním příkazem nebo jinak (§ 241 odst. 1 písm. a) – g) trestního řádu).¹²⁰

Na zkrácené vyšetřování navazuje v hlavě 7., dílu 2. jako jeden ze zvláštních druhů Řízení před samosoudcem pro přípravné řízení a před samosoudcem. (§ 348-352 zákona č. 301/2005 Z.z.). Z jednotlivých ustanovení lze vysledovat podobnou úpravu. Samosoudce má rovněž stejná práva jako předseda senátu nebo senát, nekoná se neveřejné zasedání, samosoudce obžalobu předběžně neprojednává.

119 FENYK, Jaroslav. *Zkrácené přípravné řízení* [online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <WWW.OK.CZ/IKSP/DOCS/AIDP_080605F.DOC>

120 FENYK, Jaroslav. *Zkrácené přípravné řízení* [online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <WWW.OK.CZ/IKSP/DOCS/AIDP_080605F.DOC>

Samosoudce může rovněž rozhodnout trestním příkazem, jestliže skutkový stav je spolehlivě prokázán provedenými důkazy a lze podat proti trestnímu příkazu odpor.

Trestním příkazem nelze rozhodnout proti mladistvému. Rozdíl je patrný v tom, jaké trestné činy, může samosoudce ve Slovenské republice rozhodovat. Jde o přečiny a zločiny, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje osm let. Slovenský trestní řád neupravuje nesporné skutečnosti a trestním příkazem lze uložit trest odnětí svobody.¹²¹

Skotsko:

Zjednodušené řízení před soudem pro méně závažné trestné činy provádí nejnížší vrstva soudu, kterou je okresní soud (District Court). Projednávání méně závažných trestných činů přisedí jeden nebo dva laičtí smírčí soudci (*Lay Justices of Peace*) a asistuje jim právně kvalifikovaný úředník. V rámci své pravomoci mohou odsoudit pachatele na nejvýše 60 dnů odnětí svobody.¹²²

Při zjednodušeném soudním řízení po vyslyšení všech důkazů soudce hrabství nebo laický smírčí soudce určí rozsudek. Naproti tomu ve formálním řízení – tj. v závažných případech soudce Vrchního soudu nebo hlavní soudce hrabství informuje porotu o příslušných právech a porota se poté bez soudce odebere k poradě a rozhodne o rozsudku. Je-li po skončení procesu obviněný shledán vinným, vyslyší soudce vylíčení skutečností ze strany obhajoby známé jako „obrana s cílem snížit výši trestu“ (*plea in mitigation*) a poté vynese rozsudek. Pokud se obviněný doznal, předchází vnesení rozsudku krátké prohlášení ze strany státního zastupitelství shrnující skutečnosti případu. Porota však nehraje žádnou roli při určování rozsudku, její funkcí je určit vinu nebo nevinu obviněného.¹²³

Francie, Německo i Slovensko shodně předpokládají konání zjednodušeného řízení zjednodušené dokazování a tomuto vlastně přizpůsobují i přípravná řízení, na něž zjednodušené řízení navazuje. Další podmínkou, kdy se může konat řízení s odlišným režimem je přistižení pachatele při činu nebo bezprostředně poté.

121 Aktuální znění: zákon č. 301/2005 Z.z Sb, trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

122 GIBB, Alex, DUFF, Petr. *Systémy trestní justice v Evropě a Severní Americe* [online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <WWW.OK.CZ/IKSP/DOCS/AIDP_080605F.DOC>

123 GIBB, Alex, DUFF, Petr. *Systémy trestní justice v Evropě a Severní Americe* [online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2003 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <WWW.OK.CZ/IKSP/DOCS/AIDP_080605F.DOC>

7. Závěr

Cílem mé práce bylo seznámit čtenáře se zjednodušeným řízením před soudem, zhodnotit platnou právní úpravu tohoto institutu a případně navrhnout změny, které by mohly vést v budoucnu k zefektivnění zjednodušeného řízení před soudem.

Záměrem novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. bylo kromě jiných novinek zavést zkrácené přípravné řízení a na ně navazující i zjednodušené řízení před soudem, které svojí neformálností a jednoduchostí, která se měla projevit jak u orgánů činných v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem a vést ke zrychlení a zefektivnění řízení v případech méně závažné kriminality.

Dříve než jsem rozebral ve třetí kapitole zkrácené přípravné řízení, které se zjednodušeným řízením souvisí a ve čtvrté kapitole platnou právní úpravu a judikaturu vztahující se ke zjednodušenému řízení před soudem, jsem se ve druhé kapitole věnoval historicko a trestně politickým důvodům přijetí této úpravy. Tendenci řešit případy méně závažné kriminality zjednodušeným řízením a končit tato řízení vydáním například trestního příkazu mají i jiné Evropské země. Toto potvrzuje i doporučení Rady Evropy č. R (87) 18, přijaté Výborem ministrů Rady Evropy 17.9.1987. Česká republika byla nucena novelami trestního zákona i trestního řádu reagovat na změny, které do společnosti přinesl rok 1989 a s ním rozvíjející se tržní hospodářství a v neposlední řadě nutnost reagovat na rostoucí kriminalitu, čímž se zvýšil nápad trestních věcí na soudy a též nové druhé trestných činů. Neméně důležitá je i skutečnost a z ní plynoucí potřeba rekodifikace je, že trestní soudnictví se neustále řídí trestním řádem 141/1961 Sb., byť několikrát novelizovaným.

Překvapilo mě, jak rozdílně je od zjednodušeného řízení před soudem vnímáno odbornou veřejností zkrácené přípravné řízení, kterému se věnuji ve třetí kapitole. Je vnímáno pozitivně v tom smyslu, že jeho úprava skutečně umožňuje v bagatelních věcech pachatele rychlým a poměrně neformálním způsobem předat soudu. Zjednodušené řízení není oproti zkrácenému přípravnému řízení vnímáno odbornou veřejností ve všech svých důsledcích zcela kladně.

Teoretické problémy zjednodušeného řízení před soudem rozebírám podrobně v podkapitole 4.6. Teoretické problémy s platnou právní úpravou a její projev v praxi a dále zkušenosti z prvních let aplikace tohoto institutu v příloze. V rámci psaní výše zmíněných částí mé diplomové práce jsem zjistil, že největšími kritiky úpravy zjednodušeného řízení před soudem jsou především někteří soudci. Při psaní této kapitoly mě zaujala problematika zkoumání totožnosti skutku, které se věnuji v podkapitole 4.6.6. Co zkoumat z návrhu na

potrestání? Myslím si, že je důležité, co je uvedeno v návrhu na potrestání. Zde je podle mého názoru důležité si uvědomit, jaké má účinky doručení návrhu na potrestání obviněnému. Neboť dle § 12 odst. 11 Trestního řádu se spáchané skutky po doručení návrhu na potrestání obvinění berou jako nové skutky. Soudce si pak musí ověřit, které skutky se staly předtím a které potom. Pokračování trestného činu může mít význam např. pro trestný čin krádeže či neplacení výživného. Obecně si myslím a potvrdil mi to i Mgr. Čermák, že zkoumání totožnosti skutku v případě návrhu na potrestání je problém, neboť jde přece jen o odlišný způsob řízení.

V páté kapitole jsem popsal z mého pohledu nejdůležitější odlišnosti zjednodušeného řízení před soudem oproti obecnému způsobu řízení. Zde je patrné, že úprava zjednodušeného řízení byla skutečně navržena tak, aby trestní věc mohla být rychle a efektivně vyřešena. Hlavní odlišnost a přínos, které vede ke zrychlení trestního řízení spatřuji v možnosti nedokazovat nesporné skutečnosti a možnost rozhodnout trestním příkazem. Ve zjednodušeném řízení se sice neuplatní všechny zásady řízení, které můžeme najít v obecném trestním řízení, ale své významné místo v něm bez pochyb zaujímá zásada rychlosti.

Již ve druhé kapitole jsem napsal, že snaha řešit případy méně závažné trestné činnosti jednodušším trestním postupem, není jen záležitostí České republiky, ale tento fakt dokládám v šesté kapitole i příklady zemí, které využívají pro méně závažné případy trestné činnosti zjednodušená řízení.

V příloze jsem uvedl zkušenosti s platnou právní úpravou a uvádím návrh změny zjednodušeného řízení před soudem, jak jí navrhuje záměr novely trestního řádu návrh změny úpravy trestního příkazu, kterou se zabývá Prof. JUDr. Jelínek, Csc.

V průběhu psaní této práce jsem se setkal s úskalími i klady právní úpravy institutu zjednodušeného řízení před soudem. Změnu, kterou přinesla do trestního řádu zákona č. 141/1961 Sb. novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb. hodnotím jako krok správným směrem k zefektivnění fungování trestního soudnictví České republiky.

Na Okresním soudě v Bruntále, kde jsem konzultoval svoji práci s předsedou soudu Mgr. Čermákem, jsem zjistil, že zjednodušené řízení před soudem je na Okresním soudě v Bruntále často používaný způsob řízení, a že trestním příkazem se rozhoduje v poměru k rozsudku vyjádřeno v procentech asi 40% trestních příkazů ku 60% rozsudků.

Největší klady zjednodušeného řízení před soudem spatřuji v tom, že řízení ve formě zjednodušeného řízení má zhruba 1/3 finančních nákladů oproti klasickému řízení. Dále je nespornou výhodou, že poškození mohou být vyslechnuti jen jednou a lze potom použít úřední záznam na rozdíl od klasického soudního řízení. Zkrátka zjednodušené řízení před

soudem šetří peníze, čas i lidi. Co se týče praxe používání, Mgr. Čermák mi poskytl zajímavý příměr s institutem obecně prospěšných prací. Z jeho pohledu a zkušeností se trest obecně prospěšných prací zpočátku moc nevyužíval, dokud se praxe neustálila. Dnes jde stejně jako v případě zjednodušeného řízení o docela běžnou věc.

Ano, existuje řada názorů, že novela provedená zákonem č. 265/2001 Sb. se minula účinkem, trestní řízení spíše komplikuje a neposkytuje adekvátní reakci na společenskou situaci. I přes tyto negativní postoje je podle mého názoru důležité změny provádět v návaznosti na potřeby vyplývající z praxe a společenské situace.

Zastávám názor, že je důležité snažit se alespoň novelami situaci řešit a praxe a zkušenosti z ní i ty negativní mohou být cenným podkladem pro novelu trestního řádu, neboť jediné praktické zkušenosti nám ukáží slabiny navrhovaného řešení i takové, na něž se v legislativním procesu ani nepomyslelo.

Na základě zmíněných problémů a zkušeností, o kterých píšu v podkapitole 4.6. a jsou uvedeny i v příloze mé práce je nanejvýš důležité, aby nový trestní řád reflektoval názory odborné veřejnosti a orgánů činných v trestním řízení a navazoval na trestní zákon 40/2009 Sb.

Navrhují úpravu zjednodušeného řízení před soudem zpřesnit, tak aby nedocházelo k rozporům v případě nutné obhajoby v případě § 36 TrŘ a § 179 TrŘ, tak aby bylo jasné, odkdy má mít obviněný obhájce. V praxi se tento problém většinou řeší tak, že obviněný má obhájce již od zadržení, v rámci zkráceného přípravného řízení a v řízení před soudem.

Rovněž by nová úprava mohla zpřesnit dokazování a na základě pozitivních zkušeností bude dobré zachovat institut nesporných skutečností. Je možné i zkrátit lhůtu na přípravu řízení, což podle mě odůvodňuje již samotná povaha a záměr zjednodušeného řízení před soudem.

Trestní příkaz si zaslouží úpravu především v podmínkách jeho použitelnosti a škále trestů, které jím lze uložit a celkově jeho úpravu založit na principech, které popisuje Prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

V čem vidím hypotetický problém je § 314c odst. 3, který hovoří o tom, že je nutné udělení trestu obecně prospěšných prací předběžně projednat s probační službou, která zjistí stanovisko pachatele a jeho zdravotní stav. Tento postup může teoreticky trvat i několik týdnů, když pachatel nespolupracuje, jak mi pověděl Mgr. Čermák a celkově by tak mohlo dojít k natahování celého řízení. Toto časové prodloužení považuji za něco, co jde proti smyslu zjednodušeného řízení.

Myslím si, že by zjednodušené řízení před soudem mělo být konáno především a pouze v případech, kdy je společně s návrhem na potrestání doručen soudu i podezřelý, tak aby se předešlo negativním jevům v podobě potíží s doručováním a zajištěním přítomnosti obviněného. Tímto se podle mě přispěje velkou mírou k naplnění účelu zjednodušeného řízení před soudem.

Během psaní mé diplomové práce jsem si kladl otázku, jaký druh trestných činů je účelné a efektivní řešit ve zjednodušeném řízení před soudem. Věřím, že v rámci rychlosti, nejméně problémů s dokazováním by to mohly být trestné činy hlavy X Trestných činů proti pořádku ve věcech veřejných a v rámci této hlavy trestný čin Výtržnictví (§ 358 trestního zákona). Jako příklad uvedu fotbalová utkání a ve spojení s nimi řádění fotbalových „fanoušků“. Přitom všem je třeba pořád dodržovat zásadu subsidiarity trestní represe a snažit se co nejvíce věci řešit jiným způsobem než představuje trestní řízení v té či oné podobě.

Myslím si, že právní úprava zjednodušeného řízení před soudem je docela dobrá, že její hlavní problémy, na které bylo zpočátku upozorňováno, se vyřešily cestou soudní praxe a zůstávají tak jen „malé věci“, které by však bylo dobré pro příští úpravu zohlednit. Potřebu změny podle mě urychlilo přijetí nového trestního zákona č. 40/2009 a je žádoucí, aby nový trestní řád byl s trestním zákonem v souladu a trestní soudnictví mohlo plnit svoji roli, kterou je ochrana zájmů společnosti, ústavního zřízení České republiky, práv a oprávněných zájmů fyzických a právnických osob.

Přeji si, aby nová právní úprava zjednodušeného řízení před soudem a trestního řádu byla skutečně jednoduchá. Zákonodárce by měl mít na paměti, že spravedlnost je pro společnost velice cennou hodnotou, měl by respektovat a mohl se inspirovat přírodními zákony, které jsou jednoduché a prakticky je nelze obejít, neboť jako lidé jsme součástí přírody.

Nicméně sebelepší právní předpis nezaručí fungování trestního soudnictví. Aplikace předpisů je v rukou orgánů činných v trestním řízení a je důležité, aby každý k zákonu přistupoval s úctou, respektem a pokorou.

Shrnutí

Diplomová práce je zaměřená na zjednodušené řízení před soudem. Cílem této práce je seznámit se zjednodušeným řízením, zhodnotit platnou právní úpravu a navrhnout případné změny.

Ve druhé části diplomové práce je rozebrán pojem zjednodušeného řízení před soudem, historicko a trestně-politické důvody přijetí úpravy zjednodušeného řízení před soudem a systematické řazení v rámci řízení před samosoudcem. Dále se práce věnuje stručné charakteristice zkráceného přípravného řízení před soudem, zkrácenému přípravnému řízení ve vztahu ke zjednodušenému řízení před soudem a důsledkům pro trestní soudnictví.

Stěžejní část diplomové práce rozebírá platnou právní úpravu zjednodušeného řízení před soudem- jeho zahájení, přípravu, průběh, dokazování, formy rozhodnutí, opravný prostředek- odpor. Dále jsou rozebrány teoretické problémy s platnou právní úpravou a projev platné právní úpravy v praxi a jak se ke zjednodušenému řízení staví soudy ve své rozhodovací činnosti.

Jsou zde popsány i základní odlišující rysy zjednodušeného řízení od klasického soudního řízení. Práce se zmiňuje i o zahraniční právní úpravě soudního řízení, blíží se naší právní úpravě zjednodušeného řízení před soudem. Nakonec se práce snaží zhodnotit platnou právní úpravu a navrhnout případné změny.

Klíčová slova:

Zjednodušené řízení před soudem, samosoudce, nesporné skutečnosti, trestní příkaz, zjednodušený písemný rozsudek.

Summary

This diploma thesis is focused on the simplified proceeding before the court. The aim of this work has been to introduce with the simplified proceeding before the court, sum up actual legal form and suggest possible changes.

In the second part of this thesis term simplified proceeding before the court is described (historical-political arguments for this legal form and the systematic order in terms of the proceeding before the single judge). Below the work characterizes preliminary proceeding before the court concerning to simplified proceeding before the court and describe consequences for criminal justice.

Fundamental part of this work describes actual legal form of the simplified proceeding before the court- opening, preparation, process, probation, form of the decision, legal remedy- protest. This work also describes the theoretical problems with actual legal form of the simplified proceeding before the court, work experience with this proceeding and decision of the courts concerning to simplified proceeding before the court.

Differential characters of the simplified proceeding before the court from the classic form of the proceeding are described in this work. This diploma thesis describes others similar simplified proceeding before the court of the foreign european countries. At the conclusion the actual legal form of the simplified proceeding before the court is sum up and possible changes are suggested.

Key words:

Simplified proceeding before the court, single judge, unquestionable facts, criminal order, simplified written judgement.

Příloha č. 1- Zkušenosti z prvních let aplikace zjednodušeného řízení před soudem z pohledu soudců a státních zástupců

Obě skupiny se shodly, že případů, kdy je spolu s návrhem na potrestání předán soudu i podezřelý, je méně než případů, kdy podezřelý není spolu s návrhem na potrestání předán.¹²⁴

Ohledně lhůty na přípravu hlavního líčení se většina dotázaných soudců i státních zástupců vyjádřila v tom smyslu, že by stačila i lhůta třídní či kratší vzhledem k povaze projednávaných případů.¹²⁵

Menšině dotázaným činí problémy, že v některých případech projednávaných ve zkráceném řízení nenastávají účinky sdělení obvinění současně se zahájením trestního stíhání. Problémy se projevovaly spíše v oblasti pokračování v trestném činu při ukládání úhrnných a souhrnných trestů (dle nového trestního zákona č. 40/2009 Sb. § 43 TrZ) a společných trestů při pokračování v trestné činnosti (dle zákona č. 40/2009 Sb. § 45). Uváděli, že v případě pokračování v trestném činu jim chybí informace o další trestné činnosti pachatele, projednávané v jiném řízení, a že je obtížnější určit okamžik přerušování skutku ve smyslu § 12 odst. 11 TrŘ.

124 VLACH, Jiří, ZEMAN, Petr. *Zkušenosti z prvních let aplikace zkráceného přípravného řízení v názorech pracovníků orgánů činných v trestním řízení* [online]. Ministerstvo vnitra, 2008 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://mvr.cz/mvcren/article/zkusenosti-z-prvnich-let-aplikace-zkraceneho-rizeni-v-nazorech-pracovniku-organu-cinnych-v-trestnim-rizeni.aspx>>

125 VLACH, Jiří, ZEMAN, Petr. *Zkušenosti z prvních let aplikace zkráceného přípravného řízení v názorech pracovníků orgánů činných v trestním řízení* [online]. Ministerstvo vnitra, 2008 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://mvr.cz/mvcren/article/zkusenosti-z-prvnich-let-aplikace-zkraceneho-rizeni-v-nazorech-pracovniku-organu-cinnych-v-trestnim-rizeni.aspx>>

Jeden ze soudců uvedl, že ve dvou obdobných případech pachatelů, kteří brzy po sobě spáchají dva stejné trestné činy, se může v jednom případě jednat o pokračování v trestném činu a ve druhém o dva trestné činy, a to v závislosti na tom, zda se policisté rozhodnou v jednotlivých případech vést zkrácené nebo klasické přípravné řízení.¹²⁶

Institut nesporných skutečností podle většiny dotázaných řízení výrazněji neovlivňuje. Kladně je hodnocena možnost nedokazovat jednoznačné skutečnosti a tím tak zjednodušit a zrychlit soudní řízení, což byl záměr novely provedené zák. č. 265/2001. Soudci rovněž oceňují jednodušší odůvodňování, menší míru obtěžování svědků v souvislosti s předvoláváním k hlavnímu líčení. Naproti tomu v oblasti dokazování vidí většina dotázaných problém, kdy dosavadní úpravu hodnotí jako formální a nekonkrétní a vlastně se v praxi nic od původního dokazování nemění.¹²⁷

Většina z dotázaných státních zástupců by chtěla institut nesporných skutečností zavést do trestního řízení obecně.¹²⁸

Soudci shledávají v právní úpravě trestního příkazu závažné nedostatky, které snižují jeho využitelnost ve zkráceném řízení. Z nedostatků jednoznačně u obou skupin převládala skutečnost, že trestním příkazem nelze uložit nepodmíněný trest odnětí svobody. Někteří soudci jako chybu uváděli, že v rámci přípravného řízení nejsou zjišťovány okolnosti důležité pro případné uložení trestu obecně prospěšných prací (stanovisko pachatele, zdravotní způsobilost), což znemožňuje uložení tohoto trestu trestním příkazem bez rizika, že bude nevykonatelný.

126 VLACH, Jiří, ZEMAN, Petr. *Zkušenosti z prvních let aplikace zkráceného přípravného řízení v názorech pracovníků orgánů činných v trestním řízení* [online]. Ministerstvo vnitra, 2008 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://mvr.cz/mvcren/article/zkusenosti-z-prvnich-let-aplikace-zkraceneho-rizeni-v-nazorech-pracovniku-organu-cinnych-v-trestnim-rizeni.aspx>>

127 VLACH, Jiří, ZEMAN, Petr. *Zkušenosti z prvních let aplikace zkráceného přípravného řízení v názorech pracovníků orgánů činných v trestním řízení* [online]. Ministerstvo vnitra, 2008 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://mvr.cz/mvcren/article/zkusenosti-z-prvnich-let-aplikace-zkraceneho-rizeni-v-nazorech-pracovniku-organu-cinnych-v-trestnim-rizeni.aspx>>

128 VLACH, Jiří, ZEMAN, Petr. *Zkušenosti z prvních let aplikace zkráceného přípravného řízení v názorech pracovníků orgánů činných v trestním řízení* [online]. Ministerstvo vnitra, 2008 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://mvr.cz/mvcren/article/zkusenosti-z-prvnich-let-aplikace-zkraceneho-rizeni-v-nazorech-pracovniku-organu-cinnych-v-trestnim-rizeni.aspx>>

Stěžovali si též na absenci celostátního registru vydaných, byť nepravomocných trestních příkazů, což má dopady v oblasti ukládání společných či souhrnných trestů. Objevily se návrhy na rozšíření škály trestů, které lze uložit trestním příkazem, například doplnit výčet o nepodmíněný trest odnětí svobody, a to nejčastěji krátkodobý, ve výměře do 6 měsíců či do 1 roku.¹²⁹

Podle většiny dotázaných se ve zjednodušeném řízení před soudem se vyskytují obecné problémy soudního řízení (zajišťování přítomnosti osob u hlavního líčení, doručování), hlavně tehdy, pokud není s návrhem na potrestání předán soudu i zadržený podezřelý.¹³⁰

Trestní příkaz je v praxi hojně využíván, což s sebou nese i nepříznivé aplikační důsledky¹³¹

129 VLACH, Jiří, ZEMAN, Petr. *Zkušenosti z prvních let aplikace zkráceného přípravného řízení v názorech pracovníků orgánů činných v trestním řízení* [online]. Ministerstvo vnitra, 2008 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://mvcr.cz/mvcren/article/zkusenosti-z-prvnich-let-aplikace-zkraceneho-rizeni-v-nazorech-pracovniku-organu-cinnych-v-trestnim-rizeni.aspx>>

130 VLACH, Jiří, ZEMAN, Petr. *Zkušenosti z prvních let aplikace zkráceného přípravného řízení v názorech pracovníků orgánů činných v trestním řízení* [online]. Ministerstvo vnitra, 2008 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <<http://mvcr.cz/mvcren/article/zkusenosti-z-prvnich-let-aplikace-zkraceneho-rizeni-v-nazorech-pracovniku-organu-cinnych-v-trestnim-rizeni.aspx>>

131 Podrobně. JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 77 s.

Příloha č. 2

Jako příklad, že se zvyšuje počet rozhodnutých věcí trestním příkazem uvádím níže v tabulce některá města a v nich počet věcí vyřízených tímto způsobem za rok 2008¹³² a 2009.

133

	2008	2009
Bruntál	431	518
Frýdek-Místek	768	1027
Jeseník	234	236
Karviná	1280	1515
Nový Jičín	663	753
Olomouc	1224	1314
Opava	762	658
Ostrava	2096	2148
Přerov	817	828
Šumperk	561	579
Vsetín	742	747
CELKEM	9578	10323

132 MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. *Statistický přehled soudních agend: První část: rok 2008* [online]. Ministerstvo spravedlnosti, 2009 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na

<<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=3397&d=47145>>

133 MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI. *Statistický přehled soudních agend: První část: rok 2009* [online]. Ministerstvo spravedlnosti, 2010 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na

<<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=3397&d=47145>>

Příloha č. 3- Návrh změny de lege ferenda

Návrh nové úpravy řízení před samosoudcem a v jeho rámci i zjednodušeného řízení před soudem vypadá takto:

Řízení před samosoudcem

Řízení před samosoudcem se koná o všech přečinech, kterými jsou všechny nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do tří let, dále o trestných činech (zločinech) s horní sazbou trestu odnětí svobody do osmi let.

Součástí řízení před samosoudcem bude i úprava zjednodušeného řízení před samosoudcem a úprava trestního příkazu.

Zjednodušené řízení jako zvláštní forma řízení se bude uplatňovat v řízení před samosoudcem rozhodujícím o obžalobě státního zástupce ve věcech, v nichž se konalo zkrácené vyšetřování. Stejně jako u zkráceného vyšetřování bude i pro provedení úkonu směřujícího k vyřízení věci ve zjednodušeném řízení stanovena procesní lhůta. Namísto vrácení věci k došetření státnímu zástupci bude upraven institut odmítnutí obžaloby.

Alternativa I:

Trestní příkaz lze vydat za zákonem stanovených podmínek v řízení o přečinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři roky, popř. o zločinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let.

Alternativa II:

Trestní příkaz lze vydat za zákonem stanovených podmínek v řízení o přečinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři roky.

Součástí poučení v trestním příkazu je i upozornění, že v případě, kdy obviněný nepodá proti trestnímu příkazu odpor, se vzdává tak práva na to, aby v jeho přítomnosti byla věc ústně projednána před soudem.

V řízení před samosoudcem jsou projednávány trestné činy obecně menší typové závažnosti. Předpokládaná nižší skutková i právní složitost takových věcí odůvodňuje méně formalizovaný průběh řízení před soudem a navíc svěřuje pravomoc k rozhodování jediné osobě, kterou musí být vždy soudce z povolání.

Zjednodušený procesní postup spočívá zejména v tom, že samosoudce má stejná práva a povinnosti jako senát a jeho předseda, nekoná neveřejné zasedání, neprojednává předběžně obžalobu, může vyhotovit zjednodušený rozsudek a vydat trestní příkaz.

Zjednodušené řízení jako zvláštní forma řízení se bude uplatňovat v řízení před samosoudcem rozhodujícím o obžalobě podané státním zástupcem po předchozím zkráceném vyšetřování.

Trestní příkaz představuje zvláštní typ řízení před samosoudcem, jehož podstata spočívá v tom, že samosoudce nerozhoduje na základě důkazů před ním provedených v hlavním líčení, ale na základě spisového materiálu obsahujícího protokoly o úkonech provedených policejním orgánem nebo státním zástupcem, ale i úřední záznamy o vysvětlení, listinné, věcné a další důkazy. Mezinárodní dokumenty tento typ řízení jako jednu z forem zjednodušeného a rychlého řízení sice doporučují, ale současně zdůrazňují její použitelnost v nejméně závažných věcech. Tomu by měly odpovídat i druhy a výměry trestů, které lze trestním příkazem uložit (v zásadě by se mělo jednat o peněžité tresty nebo jiné druhy trestů nespojených s odnětím svobody).

Stávající právní úprava plně těmto kritériím neodpovídá, neboť umožňuje, aby se formou trestního příkazu vyřizovaly i úmyslné trestné činy, na které zákon stanoví trest odnětí svobody v sazbě do pěti let. S přihlédnutím k této skutečnosti se navrhuje možnost aplikace trestního příkazu omezit a vázat jej jen na přečiny, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje tři roky. Tímto způsobem budou rozšířeny i možnosti použití odklonů – podmíněného zastavení trestního stíhání, podmíněného zastavení trestního stíhání s dohledem a narovnání.

Obě výše uváděné alternativy se odlišují jen rozsahem věcí, ve kterých přichází v úvahu vydání trestního příkazu. Aplikace tohoto institutu je samozřejmě limitována druhem a výměrou trestů, které bude možné trestním příkazem uložit.¹³⁴

134 EPIS. *Věcný záměr nového trestního řádu* [online]. Grand, 2009 [cit. 21. listopadu 2010]. Dostupné na <http://epis.cz/download>

Příloha č. 4- Nová právní úprava trestního příkazu by mohla spočívat na těchto principech

- 1. „Omezení možnosti vyřídit věc trestním příkazem.** Ve shodě s mezinárodními doporučeními a s přihlédnutím ke skutečnosti, že trestní příkaz koliduje hned s několika základními zásadami trestního řízení, by bylo žádoucí omezit možnost vydat trestní příkaz na řízení o méně závažných trestných činech. Za optimální lze považovat možnost vydat trestní příkaz v řízeních o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje dvě léta (dosud je možné vydat trestní příkaz v řízení o trestných činech, na které zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, a nelze tedy hovořit o tom, že by byla splněna podmínka menší závažnosti činu). Podle současné právní úpravy je možné vydat teoreticky vzhledem k trestní sazbě trestní příkaz u čtyř pětin trestných činů. Navrhovaná právní úprava by změnila objem věcí spadajících do do působnosti samosoudce a lépe by odpovídala systematickému zařazení rozhodování trestním příkazem mezi zvláštní, tj. nestandardní, odchylné způsoby vyřízení věci. Navrhovaná právní úprava by vedla také k proporcionalnějšímu, vyváženějšímu používání trestního příkazu vůči podmíněnému zastavení trestního stíhání a narovnání (okruh trestních věcí, které je možné vyřídit těmito formami odklonu, je stejný).
- 2. Novou úpravu systému trestů, které lze uložit trestním příkazem.** Podle doporučení Rady Evropy mají být trestním příkazem uloženy pouze sankce peněžité a ztráta práv s vyloučením uložení trestu odnětí svobody.
- 3. Nové podmínky pro uložení peněžitého trestu trestním příkazem.** Nedostatkem současné právní úpravy je také okolnost, že uložení peněžitého trestu trestním příkazem není žádným způsobem limitováno. Peněžitý trest by měl být připuštěn do určité, nižší než obecně stanovené hranice. Podle stávající právní úpravy je možné uložit trestním příkazem peněžitý trest v nejvyšší možné míře, tj. 36,5 miliónů Kč. dle § 68 TrZ)
Současná možnost uložit peněžitý trest trestním příkazem bez omezení koliduje s možností uložit trest zákazu činnosti nejvýše v polovině zákonné výměry, tj. nejvýše na pět let (nejvyšší výměra trestu zákazu činnosti je 10 let- srov. § 73 odst. 1 tr. zák.).
- 4. Změnu v rozhodování o náhradě škody trestním příkazem.** Dosavadní právní úprava, podle které je možné o náhradě škody rozhodovat trestním příkazem, pokud byl nárok na náhradu škody řádně uplatněn, ale poškozený nemůže podat proti takovému trestnímu příkazu řádný opravný prostředek- odpor, se jeví jako neuspokojivá. Hlavním

nedostatkem je nerovnost v postavení procesních stran, neboť obviněný, a navíc i osoby, které jsou oprávněny podat v jeho prospěch odvolání, mohou podat proti trestnímu příkazu i odpor. Bylo by proto správné, kdyby poškozený, který uplatnil řádně nárok na náhradu škody, měl právo podat odpor proti trestnímu příkazu. Podáním odporu pouze proti výroku o náhradě škody by se trestní příkaz rušil ve výroku o náhradě škody. Samosoudce by mohl sám o náhradě škody rozhodnout, anebo odkázat poškozeného na řízení občanskoprávní. Takový postup zná ustanovení § 265 tr. řádu u odvolání a umožňuje jej například také platná slovenská úprava. Podle slovenské právní úpravy může poškozený podat odpor proti trestnímu příkazu. Podáním odporu se trestní příkaz ruší ve výroku o náhradě škody a samosoudce usnesením odkáže poškozeného na řízení občanskoprávní nebo na řízení před jiným příslušným orgánem (srov. § 355 odst. 2 slovenského tr. řádu).

5. **Doplnění obsahových náležitostí trestního příkazu.** Obsahové náležitosti trestního příkazu by bylo žádoucí doplnit o jméno a příjmení soudce, který trestní příkaz vydal. Současná právní úprava (§314f odst. 1) takový požadavek neobsahuje, neboť požaduje pouze označení soudu, který trestní příkaz vydal.
6. **Odstranění pochybnosti o tom, zda lze vyřídit věc trestním příkazem po zahájení hlavního líčení.** V trestním řádu by mělo být výslovně stanoveno, že po zahájení hlavního líčení není možné vyřídit věc trestním příkazem.
7. **Zavedení zákazu reformace in peius v dalším řízení, které následuje po odporu podaném ve prospěch obviněného.**
8. **Vyloučení soudce, který vydal trestní příkaz z dalšího projednávání věci, které následuje po podání odporu, a to pro podjatost takového soudce.**¹³⁵

135 JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008, 81-83 s.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

- JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009.
- JELÍNEK, Jiří. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010.
- JELÍNEK, Jiří., ŘÍHA, Jiří., SOVÁK, Zdeněk. *Rozhodnutí ve věcech trestních*. 2. vydání. Praha: Leges 2008.
- ŠÁMAL, Pavel, MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Kurs trestního práva: Trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007.
- VLČEK, Eduard. *Dějiny trestního práva v Českých zemích a v Československu*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita 2006.
- SOLNÁŘ, Vladimír a kol.: *Systém českého trestního práva*. 1. vydání. Praha: Novatrix 2009.
- NOVOTNÝ, F., SOUČEK, J a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar a kol. *Trestní právo procesní*. 4. vydání. Praha: Linde, 2006.

Bibliografie

- ŠČERBA, Filip. Výběrová bibliografie článků z trestního práva 1997-2005. 1. vydání. Praha: Linde. 2006.

Komentář

- JELÍNEK, JIŘÍ a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges 2009.
- ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád: Komentář*. 5. vydání. Praha: Studio OKRIM, 2005.

Časopisecké články

- VRTĚL, Pavel. Ztížené řízení přes samosoudcem. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 4.
- JEŽEK, Vladimír. Zkrácené přípravné řízení a zjednodušené řízení před soudem. *Bulletin advokacie*, 2001, č. 11.12.
- ZEMAN, Petr. Právní úprava zkráceného řízení z perspektivy rekodifikace trestního procesu. *Trestněprávní revue*, 2008, č.10.
- ŠÁMAL, Pavel, SOTOLÁŘ, Alexander. Zjednodušené řízení. *Trestněprávní revue*, 2002, č.3.

- RŮŽIČKA, Miroslav. K otázce, kdy nastávají účinky ve věcech, v nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení. *Justiční praxe*, 2002, č. 4.
- KOUŘIL, Ivo. K ustanovení § 314b odst. 1 TrŘ z pohledu pokračování v trestném činu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 3.
- VRTĚL, Petr. Dokazování po novele trestního řádu. *Trestněprávní revue*, 2002, č. 9.
- MĚSTSKÝ SOUD V PRAZE. K problematice zjednodušeného trestního řízení. *Trestněprávní revue*, 2009, č.3.

Právní předpisy

- Aktuální znění: zákon č. 23/1991 Sb., ústavní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
- Aktuální znění: zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Aktuální znění: zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Aktuální znění: zákon č. 301/2005 Z.z Sb, trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Judikáty

- náleží Ústavního soudu ze dne 25. ledna 1995, sp. zn. Pl. ÚS 214/94, body 3 – 4
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2010, sp. zn. 6 Tdo 1248/2009.

Internetové zdroje

<http://epis.cz/download>

<http://osn.cz/dokumenty-osn>

<http://novatrixprint.cz/umluva-o-ochrane-lidskych-prav-a-zakladnich-svobod.html>

WWW.OK.CZ/IKSP/DOCS/AIDP_080605F.DOC

<http://.mvcr.cz/mvcren/article/zkusenosti-z-prvnich-let-aplikace-zkraceneho-rizeni-v-nazorech-pracovniku-organu-cinnych-v-trestnim-rizeni.aspx>

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=3397&d=47145>

Použité zkratky

TrŘ- Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

TrZ- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.